

LETO XXXV / ŠTEVILKA 2, FEBRUAR 2003 / ROČNIK GOZDARSTVA SLOVENIJSKE REPUBLIKE / GOZDNO SLOVENIJSKI GRADEC / CENA 500 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENIJSKI GRADEC**

Slovenija sodi med dežele z največjo gozdnatostjo, majhnim deležem javnih gozdov in umirjenim obsegom sečnje.

Odnos do gozda je slika ravni kulture nekega naroda slika gospodarske moči. Globalna svetovna trgovina z lesom povzroča, da les potuje iz revnejših predelov sveta v bogatejše. Posledica tega je, da bogatejši del sveta krepi svoje gozdove na račun revnejših predelov.

Gozdno gospodarstvo Slovenj gradec je delniška družba, ki zasleduje poslovni interes in deluje na trgu po vseh zakonih ponudbe in povpraševanja.

Zavzemamo se za tehnološko sodobno, ekološko, človeku prijazno in strokovno delo v gozdu.

Koroška je znana po kvalitetnih smrekovih gozdovih. Gozdarji smo neposredno zainteresirani za kvalitetno obdelavo in čim višjo stopnjo finalizacije lesnih proizvodov ob izvoru surovine. To nam daje konkurenčno prednost, možnost boljšega ovrednotenja gozdno lesnih sortimentov.

Ne želimo postati kolonija za izkoriščanje lesne mase iz naših gozdov sosednjim kapitalno močnejšim državam. Primarna predelava lesa na Koroškem, kot tudi v ostalih regijah v Sloveniji, tehnološko, organizacijsko in tržno zaostaja za modernimi predelovalnicami lesa v EU.

Nastalo stanje in razmišljanje nas je privedlo do

U V O D N I K

PRIHODNOST

KOROŠKIH GOZDOV IN GOZDARSTVA
POSVET KOROŠKEGA GOZDARSKEGA DRUŠTVA

ODNOS DO GOZDA JE SLIKA KULTURE NEKEGA NARODA

odločitve in investicijo v sodobno žagalnico na lokaciji v Otiškem vrhu. Glavni proizvod bo konstrukcijski les za gradbene namene. Pri tem želimo optimalno izkoristiti lesno surovino iz naših gozdov, ki smo jo gozdarji vzgojili v zadnjih nekaj desetih letih s pro naravnim načinom gospodarjenja z gozdovi. Želimo izkoristiti priložnost, ki jo imamo kot gozdarji in logistično povezati gozdno proizvodnjo s primarno predelavo. Želimo izkoristiti tržno nišo na področju konstrukcijskega lesa. Ocenjujemo, da smo lahko le s tem produktom konkurenčni dobro tehnološko in tržno organiziranim evropskim žagarskim gigantom. Nismo usmerjeni v masovno proizvodnjo ampak v kvalitetno predelavo lesa specialnih dimenzij v manjših serijah.
(Povzetek referata)

SILVO PRITRŽNIK, univ. dipl.inž.gozdarstva

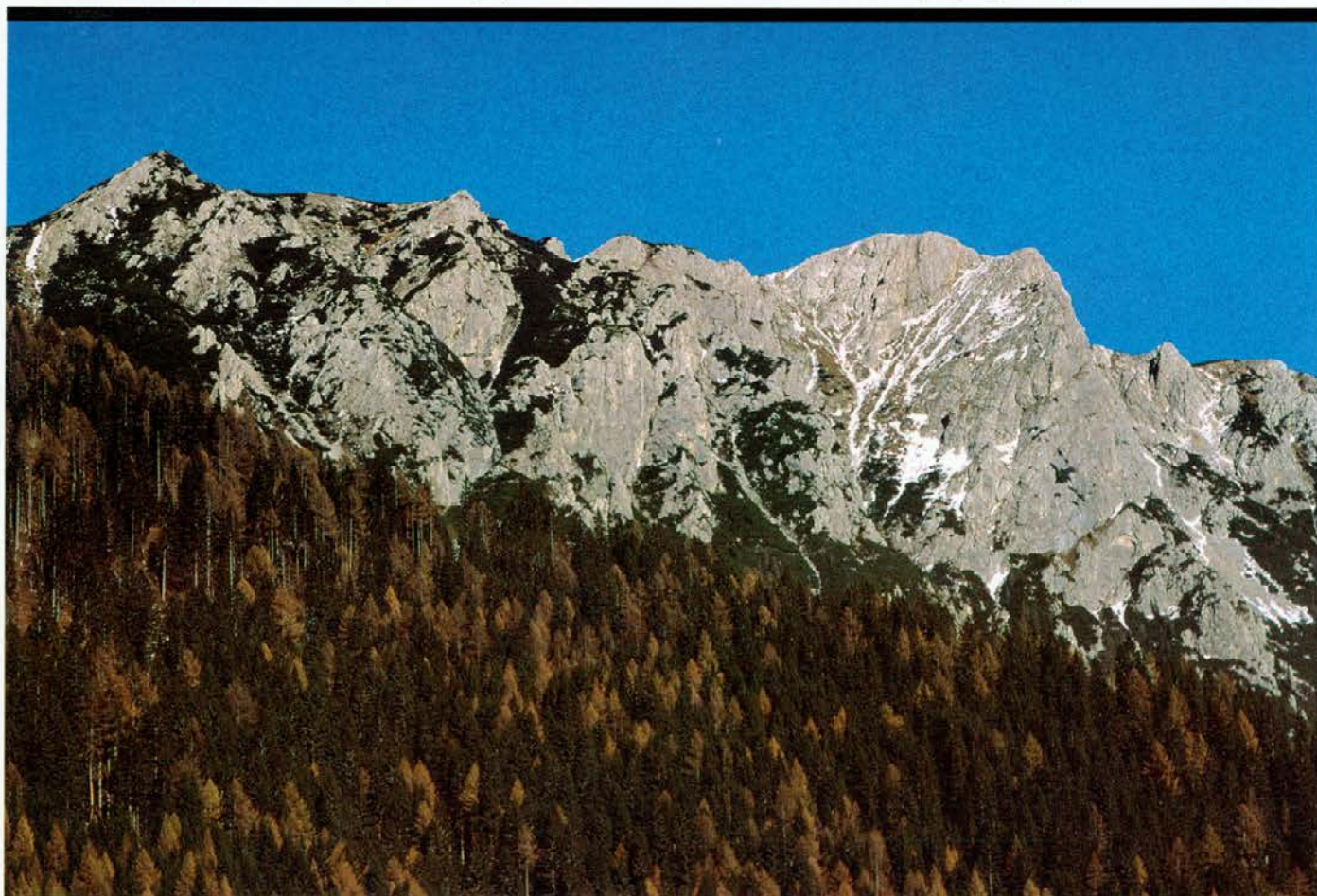
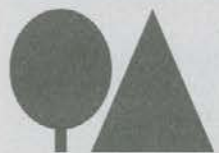

Foto Gorazd Mlinšek: Peca Preval - pozno jesenski pogled na Peco s Prevalom.

PRIHODNOST KOROŠKIH GOZDOV IN GOZDARSTVA - POVZETKI POSVETA KOROŠKEGA GOZDARSKEGA DRUŠTVA

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

V januarski številki »Viharnika« smo vas seznanili s potekom posvetovanja Koroškega gozdarskega društva, na katerem so gozdarski in naravovarstveni strokovnjaki podali zanimive referate o koroških gozdovih in gozdarstvu. Vsi referati so zanimivi tudi za širšo javnost, zato objavljamo zaključke in povzetke referatov v tej številki Viharnika.

Milan Tretjak – vodja javne gozdarske službe OE Slovenj Gradec je podal temeljna izhodišča gozdarske stroke in organiziranosti gozdarstva v Sloveniji, Branko Gradišnik – vodja odseka za gozdnogospodarsko načrtovanje v OE Slovenj Gradec je predstavil gozdnogospodarsko načrtovanje območne enote Slovenj Gradec s poudarki na temeljne probleme pri gospodarjenju z gozdovi v območju, o strategiji gospodarjenja z državnimi

gozdovi se je razgovoril Branko Nabernik – vodja gozdarstva v SKZG Republike Slovenije, Silvo Pritrznik – direktor GG Slovenj Gradec je predstavil možnost razvoja GG Slovenj Gradec, Jože Jeromel – vodja sektorja za gozdarsko svetovanje pri KGZ Slovenije je opozoril na težave pri gospodarjenju v privatnih gozdovih, Matjaž Bedjanič iz Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave OE Maribor, nas je v uvodnem delu svojega podajanja seznanil z Zakonom o varstvu narave (l. 1999), ki je glavna zakonska podlaga za varstvo čudovite narave in biotske raznolikosti v Sloveniji ter osnovnimi načeli varstva narave. Podan pa je bil tudi kratek pregled večjih naravovarstveno pomembnih območij na Koroškem. Po naravovarstveni zakonodaji je na Koroškem zavarovanih območij narave in zavarovanih naravnih vrednot zelo

malo (Krajinski park Topla, gozdni rezervati). Zelo zanimiva pa so predlagana ekološko pomembna območja na Koroškem kot so: Olševa – Koprivna, Peca – Topla, Smrekovsko pogorje – Bistrica, Uršlja gora, Ponikva – Huda luknja – Paški Kozjak, Košenjak – Velka, Pohorje). V teh območjih bo veljal pripadajoči varstveni režim in razvojne usmeritve, katere bo do srede leta 2003 z uredbo določila Vlada Republike Slovenije. Ta območja bodo predlagana v večjem ali manjšem obsegu za vključitev v evropsko omrežje posebnih varstvenih območij NATURA 2000 – evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, razglašeni v državah članicah EU s ciljem ohraniti biotsko raznovrstnost za bodoče rodove. Zelo pomembna za upravljanje z gozdnim ekosistemom so temeljna naravovarstvena izhodišča, katera so podana v povzetku v nadaljevanju prispevka. ▲

Smrekovec, Raduha in Olševa nad oblaki – pogled s pobočja Uršlje gore nad Šisernikovo kapelo

Foto Gorazd Mlinšek

TEMELJNA IZHODIŠČA GOZDARSKE STROKE IN ORGANIZIRANOST GOZDARSTVA

spec. MILAN TRETJAK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec povzetek referata

Zakon o gozdovih je bil sprejet 26. maja 1993 in je prinesel slovenskemu gozdarstvu nekatere temeljne spremembe. Pred sprejetjem tega zakona so z gozdovi (državnimi in privatnimi) gospodarila gozdna gospodarstva. Prva temeljna sprememba je značilna za gospodarjenje:

- s privatnimi gozdovi gospodari lastnik v sodelovanju z gozdarsko stroko,
- z državnimi gozdovi gospodari Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije.

Druga temeljna sprememba je ločitev načrtovanja in usmerjanje sonaravnega razvoja gozdov od izvajanja del v gozdovih.

Zaradi teh temeljnih vsebinskih sprememb so bile v slovenskem gozdarstvu potrebne bistvene organizacijske spremembe, ki so zajemale preobrazbo takratnih gozdnih gospodarstev in nastajanje novih pravnih subjektov: Zavod za gozdove Slovenije, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, Kmetijsko – gozdarska zbor-

nica, gozdarske zadruge, samostojni podjetniki za izvajanje del v gozdovih, strojni krožki, itd.

Za načrtovanje in usmerjanje gozdov ter sodelovanje z lastniki je pristojna javna gozdarska služba v Zavodu za gozdove Slovenije, ki je pravna oseba s statusom javnega zavoda in strokovno skrbi za vse slovenske gozdove ne glede na lastništvo. Bistvene naloge Zavoda za gozdove Slovenije so:

- strokovno načrtovanje, usmerjevalne in nadzorne naloge,
- svetovalna vloga lastnikom gozdov,
- izobraževanje in prosvetljevanje lastnikov gozdov in javnosti,
- določene naloge po javnem pooblastilu.

Zavod za gozdove Slovenije ima sedež v Ljubljani in območne enote po gozdnogospodarskih območjih. Območna enota Slovenj Gradec pokriva površino 88.828 ha, od tega je 59.975 ha gozdov, gozdnatost je 68 %. Terensko je organizirana v

šest krajevnih enot (Mislinja, Slovenj Gradec, Dravograd, Prevalje, Črna in Radlje) s ciljem približevanja stroke lokalnim skupnostim in lastnikom gozdov.

Temeljna načela gozdarske stroke so sonaravnost, trajnost in večnamenskost, saj so gozdovi obnovljivo naravno bogastvo in trajno opravljajo svoje funkcije (ekološke, socialne in proizvodne). Zaradi sonaravnega, trajnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdom je obvezno načrtovanje in izvedba vseh potrebnih ukrepov s področja vlaganj v gozdove, pri čemer aktivno sodelujeta javna gozdarska služba in lastnik gozda.

Imamo torej relativno sodoben, ekološki in naravovarstveni Zakon o gozdovih, imamo bogate, pestre in stabilne gozdove, imamo bogato gozdarsko tradicijo in uveljavljeno gozdarsko stroko, imamo lastnike gozdov, ki so ohranili tradicionalno skrben odnos do gozda ali z drugimi besedami, imamo vse ključne dejavnike, ki so potrebni za vstop v Evropsko unijo. ▲

GOZDNOGOSPODARSKI NAČRT GGO SLOVENJ GRADEC (OBDOBJE VELJAVNOSTI 2001-2010)

BRANKO GRADIŠNIK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Povzetek referata

Glavne značilnosti območja in gozdov v območju

Gozdnogospodarsko območje zajema reliefno močno razgiban svet v srednjem delu severne Slovenije. Gozdnatost v območju je 68%. Prevladujejo rastišča bukovih gozdov, ki so kartirana na 56% površine, rastišča jelke in smreke so kartirana na 29% površine ter rastišča jelke in bukve na 9% površine. Zaradi antropogenih vplivov v preteklosti je drevesna sestava gozdov v primerjavi z naravnim stanjem močno spremenjena. Delež iglavcev je nekoliko večji od 86%. Prevladuje smreka (69%), od iglavcev so evidentirani še jelka (4%), bor (8%) in macesen (4%). Med listavci prevladujejo bukev (11%) in plemeniti listavci (3%). Vseh ostalih drevesnih vrst je manj kot 1%. V zgradbi razvojnih faz prevladujejo debeljaki (61%), ki jih je glede na izračunano modelno stanje 29% preveč, vseh ostalih razvojnih faz v primerjavi z modelnim stanjem primanjkuje.

Temeljni problemi pri gospodarjenju z gozdovi v GGO Slovenj Gradec so:

- spremenjena drevesna sestava gozdov;
- slaba izkoriščenost proizvodno najbogatejših rastišč;
- nepomlajevanje visokogorskih sestojev;
- od emisij poškodovani gozdovi;
- ogroženost nižinskih gozdov;
- zaraščanje višje ležečih kmetijskih površin in gorskih planj;
- velik obseg vzdrževanja gozdnih prometnic;

• velik delež ročnega spravila gozdnih sortimentov.

Funkcije gozdov

Pestre naravne danosti, intenzivno prepletanje gozdnih in kmetijskih površin ter način poselitve prostora so najpomembnejši dejavniki, ki opredeljujejo pomen gozdov v gozdnogospodarskem območju. Socialne funkcije so poudarjene predvsem na področjih, kjer so gozdovi pomembni z vidika oblikovanja bivalnega okolja prebivalcev, ki živijo na tem področju.

Od ekoloških funkcij je najpomembnejša funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev, ki jo opravljajo gozdovi na strmih skalnatih pobočjih.

Izločenih je 3.248,67 ha zavarovanih varovalnih gozdov, kjer je režim gospodarjenja podrejen varovalnemu pomenu sestojev. Hidrološka funkcija je poudarjena na področju obstoječih in potencialno pomembnih nahajališč vodnih virov. Biotopska funkcija ima poudarjen pomen na površinah, ki so posebej

pomembne za ohranjanje redkih ali ogroženih živalskih vrst (divji petelin, rušavec) in za zagotavljanje boljših življenjskih pogojev avtohtonih prosto živečih živalskih vrst.

Posestne razmere

V gozdnogospodarskem območju je 42.955,37 ha zasebnih gozdov, ki so v lasti 5.599 gozdnih posestnikov. Poprečna velikost zasebne gozdne posesti je 7,62 ha. V prejšnjem gozdnogospodarskem načrtu je bilo evidentiranih 33.383,75 ha zasebnih gozdov, ki so bili v lasti 3.987 posestnikov, poprečna velikost zasebne posesti je bila 8,73 ha.

Jeglič avrikelj

Lepi jeglič ali avrikelj je botanična zanimivost soteske Hude luknje

Foto Gorazd Mlinšek

Podatki o gozdovih območja

PREGLEDNICA: Primerjava stanja gozdnih fondov in možnega poseka oz. etata med načrtoma iz let 1991 in 2001

	Površina ha	Gozdnatost %	Lesna zaloga			Prirastek			Možni posek			
			m ³ /ha			m ³ /ha			% od lesne zaloge			% od
	igl.	list.	Sk.	igl.	list.	Sk.	igl.	list.	Sk.	igl.	list.	Sk.
Leto 1991	59.094,30	66,53	224,0	30,5	254,5	5,63	0,85	6,48	17,86	13,44	17,33	68,06
Leto 2001	59.975,36	67,52	261,7	41,5	303,2	6,30	1,14	7,44	14,87	10,08	14,22	57,96
indeks	1,01	1,01	1,17	1,36	1,19	1,12	1,34	1,15	0,83	0,75	0,82	85,12

PREGLEDNICA: Primerjava načrtovanega možnega poseka ter obsega gojitvenih in varstvenih del za obdobje 2001-2010 z načrtovanim za obdobje 1991-2000 in z realiziranim v tem obdobju

	Enota	Načrt 1991-2000	Realizacija 1991-2000	Načrt 2001-2010	Indeks Načrt 01-10/ načrt 91-00	Indeks Načrt 01-10/ realizacija
Možni posek	m ³	2.607.063,00	1.874.406,66	2.584.969,00	0,99	1,38
Obnova	ha	2.621	1.185,65	1.389 0,53	1,17	
Nega	ha	17.583	10.486,42	11.910	0,68	1,14
Varstvo	dni	27.660	13.775	12.200	0,44	0,88

Odprtost gozdov s prometnicami in razmere za pridobivanje lesa

PREGLEDNICA: Odprtost gozdov GGO s cestami po gozdnogospodarskih enotah

GE	VSE CESTE			PRODUKTIVNE DOLŽINE CEST			
	GOZDNE km	JAVNE km	SKUPAJ km	GOZDNE km	JAVNE km	SKUPAJ km	GOSTOTA m/ha
SKUPAJ GGO	1655,6	917,2	2572,8	1257,4	398,3	1655,7	29,4

V gozdnogospodarskem območju je 43,3% površin, ki so primerne za spravilo lesa s traktorjem, 9,3% površin, kjer je najprimernejši način spravila lesa z žičnico, 2,9% površin, kjer je možen le ročni način spravila lesa, 39,9% površin, ki so ocenjene kot primerne za kombinirano ročno in traktorsko spravilo, 0,7% površin, kjer je najprimernejša kombinacija ročnega in žičničarskega spravila in 3,9% površin, kjer ni možno spravilo posekanih sortimentov.

Na terenih, ki so ocenjeni kot primerni za traktorsko spravilo, je na 11,3% površine pravilna razdalja do 200 m, na 46,0% površine je pravilna razdalja 200 do 400 m, na 29,0% površine je pravilna razdalja 400 do 600 m, na 10,9% površine je pravilna razdalja 600 do 800 m in na 2,8% površine je pravilna razdalja daljša od 800 m. ▲

Plešivčki mlin

Močvirski travniki s povirjem Suhodolnice predstavljajo neprecenljivo naravno vrednoto z izjemnim pomenom za ohranitev številnih ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Foto Gorazd Mlinšek

Večina gozda v Sloveniji je v privatni lasti, velika slabost je, da je posest zelo razdrobljena. Razdrobljenost gozdne posesti se ne kaže samo v majhni povprečni zasebni gozdni posesti, ki je z 2,6 ha med najnižjimi v Evropi, ampak tudi v dejstvu, da imajo lastniki gozdov svojo gozdno posest še v več prostorsko ločenih parcelah. Majhnim gozdnim posestnikom gozd v gospodarskem smislu le malo pomeni in ne kažejo dovolj zanimanja za izrabo proizvodnih potencialov gozdov in za vzgojo kakovostnih gozdov, poleg tega pa so manjši posestniki v splošnem slabo strokovno usposobljeni za delo v gozdu.

Navedena dejstva kažejo veliko potrebo po organiziranem povezovanju in svetovanju ter pomoči pri izvajanju del v gozdovih in trženju gozdnih proizvodov. V prihodnje bo potrebno lastnike gozdov bolje povezati in enotno zastopati pri uveljavljanju odškodnin za povzročene škode v gozdovih po divjadi in drugih vplivih. Za pridobitev različnih subvencij v gozdarstvu, zlasti s strani EU, bo potrebno izdelovati zahtevno

projektno in drugo dokumentacijo, kar lastniki sami zagotovo ne bodo zmogli.

Za pomoč pri gospodarjenju s privatnimi gozdovi so skoraj v vseh evropskih državah poleg državnih institucij še organizacije lastnikov gozdov za svetovanje, izobraževanje in tehnično pomoč.

Take organizacije so:

– kmetijske ali kmetijsko gozdarske zbornice: Avstrija, Francija, delno Nemčija (Slovenija),

– združenja lastnikov gozdov v glavnem v vseh državah EU in tudi v različnih oblikah v t.i. tranzicijskih državah.

Kljub temu, da morajo gozdovi zaradi nenehnega slabšanja življenjskega okolja zagotavljati ekološke in socialne funkcije, pa ostaja proizvodnja lesa najpomembnejša predvsem za lastnika gozda. Izvajanje dela v gozdu in prodaja lesa pomeni pomemben vir dohodka za vsakega lastnika gozda, kakor tudi za celotno podeželje.

Če primerjamo sečnje v gozdovih evropskih držav in v Sloveniji, lahko ugotovimo, da so proizvodni potenciali (les) pri nas

slabo izkoriščeni.

Ugotovimo lahko, da je v Sloveniji gospodarjenje z gozdovi v primerjavi z drugimi evropskimi državami premalo intenzivno, saj smo z 38 % posekanega prirastka daleč za drugimi državami. Vzroki slabe izkoriščenosti gozdnih potencialov so: razdrobljena gozdna posest, neorganiziranost lastnikov gozdov, nizko načrtovan največji možni posek, premalo neposrednih pomoči države za investicije, pomanjkanje strokovne pomoči pri gozdni proizvodnji in trženju lesa, zaostrovanje na tehnološkem področju (strojne sečnje), zelo stroga in omejujoča gozdarska zakonodaja.

Navedeni problemi kažejo, da bo v prihodnje poleg Zavoda za gozdove potrebna tudi služba za pomoč pri gospodarjenju v zasebnih gozdovih. Zavod za gozdove Slovenije je po Zakonu o gozdovih dolžan zagotavljati javni interes nad gospodarjenjem in rabo vseh gozdov in gozdnega prostora ne glede na lastništvo. Te naloge bo zavod nedvomno opravljal tudi v prihodnje. Ker pa se interesi zasebnih lastnikov v večini primerov precej razlikujejo od javnega interesa, potrebujejo ti organizacijo, ki bo zastopala njihove interese in z izobraževanjem in svetovanjem pomagala pri gospodarjenju z gozdovi. Te naloge pa bo v prihodnje opravljal gozdarska služba pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije.

Potreba po takšni organizaciji in službi se kaže zlasti ob dejstvu, da je gozdarstvo v težkih hribovskih razmerah marsikje v Sloveniji pomemben ali celo odločujoč dejavnik za obstoj kmetij. Lahko bi rekli, da pomaga ohranjati poseljenost podeželja v najtežjih razmerah. Res je, da se ob velikih problemih na področju kmetijstva, problemom v gozdarstvu ne posveča prav veliko pozornosti, ne smemo pa pozabiti, da je večina kmetij v Sloveniji odvisnih tako od kmetijstva kot od gozdarstva in da bomo z reševanjem problemov v gozdarstvu posredno pomagali tudi kmetijstvu. ▲

Preglednica 1: Pregled lesnih zalog, prirastkov in sečenj v nekaterih evropskih državah (privatni gozdovi)

Država	Lesna zaloga m ³ /ha	Prirastek m ³ /ha/leto	Sečnje m ³ /ha/leto	Razmerje prirastek-sečnja (%)
Češka	253	7,1	5,3	75
Poljska	190	3,6	2,7	75
Madžarska	198	7,2	4,2	58
Nemčija	265	6,2	4,0	65
Švedska	110	4,3	2,8	65
Francija	135	5,7	4,1	72
Avstrija	260	6,8	5,4	79
Finska	85	3,1	2,5	80
Portugalska	70	4,6	4,4	96
Slovenija	230	6,0	2,3	38

Komen ovršje

Pogled iz Komna proti Ludranskemu vrhu se najprej spusti po skalovitih pobočjih, ki jih prerašča ohranjeni gorski smrekov gozd.

Foto Gorazd Mlinšek

OHRANJANJE BIOTSKE RAZNOLIKOSTI IN NARAVNIH VREDNOT V KOROSKIH GOZDOVIH

MATJAŽ BEDJANIČ, Zavod RS za varstvo narave - OE Maribor

povzetka referata

Temeljna naravovarstvena izhodišča za upravljanje z gozdnimi ekosistemi

Temeljno naravovarstveno izhodišče za upravljanje z gozdnim ekosistemom je razumevanje gozda kot sonaravnega življenjskega prostora. Raba, izkoriščanje in urejanje gozdov načrtujemo tako, da ohranjamo gozdne površine in vse njihove funkcije (kot na primer: gospodarske, socialne, ekološke, klimatske, hidroregulacijske, protierozijske, habitatske in biodiverzitetne) na trajnostni in sonaravni način. Sprejeta zakonodaja s področja gozdarstva, predvsem *Zakon o gozdovih* ter *Pravilnik o varstvu gozdov* so naravnani k temu cilju in zato predstavljajo osnovno zakonsko podlago za sonaravno gospodarjenje z gozdom.

Sonaravno gospodarjenje z gozdom

Gozdovi se naj pomlajujejo v čim večji meri naravno, z rastišču primernimi drevesnimi vrstami ter uporabo semen in sadik avtohtonih gozdnih vrst, po možnosti iz domačega okolišja. Skrbeti je treba za dobro strukturirano, stopničasto zgradbo sestojev, ki povečuje pestrost ekoloških niš in s tem biotsko raznolikost. Ohranjati in povečevati je treba delež debeljakov in v takem gozdu, kjer je to smiselno in kjer to dopuščajo rastiščne razmere, po možnosti povečevati lesno zalogo. Nasprotno bi bilo treba delež mladovij postopno zmanjševati. S strokovnimi načini sečnje in spravila lesa je treba preprečevati povečano erozijo tal.

Ukrepi za ohranjanje biotske raznolikosti gozdnega ekosistema - Biotska raznolikost se v gozdnem ekosistemu ohranja zlasti z naslednjimi ukrepi: postopna premena monokulturnih nasadov v raznomerni vrstno bogat gozd v skladu s potencialnimi gozdnimi združbami območja, ohranjanjem značilnih in azonalnih rastlinskih združb, ki so posebej pomembne za redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste, ohranjanjem mokrišč in vodnih površin v gozdni krajini, prilagajanjem gospodarjenja v predelih gozda, ki so posebej pomembni za redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste, načrtnim puščanjem odmrle biomase, izvajanjem dodatnih ukrepov kot so postavljanje gnezdilnic, saditev plodonosnih vrst grmovja in drevja, ohranjanje strukturiranosti gozdnega roba itd. Zaradi vzpostavljanja primernih habitatov za živalske vrste se naj v gozdovih s prepuščanjem posameznih dreves ali manjših slupin dreves staranju in naravnemu razkroju določijo manjša območja za ohranjanje biotske raznovrstnosti oz. »eko-celice«. Zelo pomembna je tudi ohranitev dupel, votlih dreves in sušic, razen tistih, ki jih je zakonsko potrebno odstraniti.

Prehod iz sedanjega, na nekaterih območjih pretežno monokulturnega stanja gozdov se naj izvede postopoma na mozaičnem malopovršinski način, tako da se na določeni površini smrekove monokulture

opravi končni poseg, površina pa se prepusti naravnemu zaraščanju.

Kljub temu, da velikopovršinski goloseki iz naravovarstvenega stališča niso sprejemljivi, je zaželeno oblikovanje jas v gospodarskih gozdovih, na katerih bi vegetacija po poti naravne sukcesije prehajala od pionirskih do klimaksnih faz. Na ta način bi se zagotovil obstoj površin v različnih sukcesijskih stadijih (v popolnoma naravnem gozdnem ekosistemu poskrbi za to narava sama preko »katastrof« kot so: plazovi, snegolomi, vetrolomi), kar bi bistveno povečalo raznolikost na ekosistemskem in posledično tudi vrstnem nivoju.

Gozdne prometnice - Gozdne prometnice lahko imajo na gozdni ekosistem negativen vpliv. Zato je treba že v fazi načrtovanja, kakor tudi pri sami gradnji ter kasnejšem »obratovalnem« režimu upoštevati določene naravovarstvene usmeritve.

Po možnosti se novih gozdnih prometnic ne vključuje v javno cestno omrežje, ampak se jih uporablja le za gozdnogospodarske namene. Na gozdarsko ali naravovarstveno pomembnih območjih se lokacija in rang novih gozdnih prometnic nujno uskladi z naravovarstveno vsebino in pomenom območja.

Pri sami izgradnji je treba zagotoviti, da se pripravljala, gradbena in urejevalna dela, ki povzročajo prekomerni hrup, izvajajo le v tistem letnem času, ko je to namanj moteče za ogrožene živalske vrste, zlasti ptice (npr. divji petelin in ruševac). V izogib eroziji je treba zagotoviti tudi ustrezno odvodnjavanje, nasipne in vkopne brežine pa je treba urediti do stabilnega naklona in jih po potrebi ustrezno ozeleniti.

Na območjih kot so naravni in gozdni rezervati, gozdovi s posebnim namenom,

vodovarstvenih območjih, krajinskih in regijskih parkih se gozdne prometnice načeloma uporabljajo le za gozdnogospodarske namene in se jih ne vključuje v javno cestno omrežje.

Na posebej občutljivih območjih in t. i. »conah miru« se promet z motornimi vozili po potrebi onemogoči z ustrezno prometno signalizacijo in fizično zaporo.

Paša v gozdu - Ohranitev gozda, ki je sposoben opravljati svoje funkcije, ima tudi iz naravovarstvenega stališča prednost pred pašo v gozdu. To je treba zato toliko omejiti ali po potrebi v celoti odpraviti, da se omogoči pomlajevanje gozdov, ki ustrezajo rastišču, preprečijo poškodbe tal in predvsem ohrani varovalno funkcijo gozda.

Raba za rekreacijo - Raba gozda za rekreacijo se usmerja in po potrebi omeji tako, da ne ogroža ohranjanja in pomlajevanja gozdov ter da se čim bolj zmanjša negativni vpliv na favno in floro, predvsem v smislu povzročanja nemira in neposrednega uničevanja in motenj v habitatu.

Raziskave - Za boljše razumevanje mnogoterih funkcij gozda je treba tudi iz naravovarstvenega stališča vzpodbujati raziskave gozdnih funkcij s posebnim upoštevanjem varovalne funkcije gozda ter zadostnega poznavanja gozdnih rastišč. Še zlasti pomembne so raziskave biotske raznolikosti gozdnega ekosistema, ki jih je treba vzpodbujati v mnogo večji meri. Pomagale bodo namreč bolj spoznati pomen gozda za ohranjanje biotske raznolikosti najrazličnejših organizmov in hkrati nakazale povratni pomen ohranjene biodiverzitetne ter naravnega ravnovesja za sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdnim ekosistemom. ▲

Bela peč gozd

Gozdni sestoj na Beli peči predstavlja prvovrstno bivališče divjega petelina *Tetrao urogallus*. Tukaj namreč najde dovolj hrane in odprtih mest, iz katerih v obdobju parjenja odmeva njegovo svadbeno petje.

Foto Gorazd Mlinšek

INFORMATIVNI GOZDARSKI STORŽI V JANUARJU

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Zakorakali smo v novo leto z željami, da bi bilo zdravo – tako v naših vrstah kot v našem gozdnem prostoru – in trajnih uspehov polno.

Mesec januar je bil bolj programsko in poročevalsko obarvan, saj je lahko delo brez dobrega programa dela in plana izdelanega na osnovi dobro izdelanih predvsem pa koristnih poročil o dogajanjih v preteklem letu in spremljavi teh v preteklem desetletju zelo kampanjsko in slabo izvedljivo. Pomembno vlogo pa ima pri izvajanju zastavljenega dela tudi človeški faktor – medsebojno ustvarjanje prijetnih delovnih pogojev s pomočjo prijateljskih odnosov med vodilnimi in ostalimi zaposlenimi v kolektivu. Vodja OE Slovenj Gradec **Milan Tretjak** je v spremstvu svojih strokovnih sodelavcev obiskal sodelavce na vseh krajevnih enotah. V prijetnem razgovoru smo zastavili skupne okvirne usmeritve za delo v letu 2003.

Zelo aktiven je bil v januarju tudi **Tone Pridigar**, vodja odseka za gozdne živali in lovstvo, ki je intenzivno sodeloval med 18. in 26. januarjem pri pregledu odstrela in izgub divjadi v vseh štirih lovskogojitvenih bazenih Koroške lovske zveze v letu 2002.

Glede na leto 2001 je viden napredek v kvaliteti zbranih podatkov lovskih družin.

Naravno ravnotežje med živalskimi vrstami je človek porušil, zato ga je potrebno umetno vzdrževati tudi s pomočjo odstrela. Analiza odstrela in drugih oblik izgub divjadi nam tudi daje pomembne podatke o dogajanjih v okolju (osiromašenje prehrambene verige, številčnost divjadi, onesnaževanje okolja in drugo). Samo kvalitetni podatki so strokovna podlaga za uspešno lovskogojitveno načrtovanje.

Vse oblike žleda in snegoloma na jugozahodnem pobočju Uršlje gore (posneto 20.12.2002)

Po rdeči trohnobi napadena spodaj naluknjana in zgoraj polomljena – vendar za ptice koristna Foto ▲▼ Gorazd Mlinšek

Revirni gozdarji nadaljujejo z evidentiranjem v decembru nastalih snegolomov v državnih in zasebnih gozdovih. Vsi žledovi in snegolomi so bili v težje prehodnih predelih Pohorja, Košenjaka, Uršlje gore, Pece in Koprivne. Razsprostitarajo se tudi na rastiščih divjega petelina, kjer je zakonsko prepovedana sečnja zaradi rastišne te redke gozdne ptice od konec februarja do konec junija. Zaradi zelo težkih pogojev (debela snežna odeja) in kasnejše nevarnosti prenamožitve podlubnikov bo potrebno najprej izvesti sanacijo (pospravo) snegolomov na prizadetih rastiščih divjega petelina. Zaradi velikih količin polomljenih dreves, bo potrebno sečnjo izvajati na rastiščih pod nadzorom javne gozdarske službe tudi v času prepovedi sečenj. Sečnja bo organizirana tako, da bo za divjega petelina čim manj močeto.

Otoplitve v višjih legah sredi januarja so omogočile gozdnim delavcem GG Slovenj Gradec sanitarno sečnjo po snegu poškodovanega drevja pod vrhom Košenjaka. Gozdarji ZGS ugotavljamo, da se bo končna količina decembrskih snegolomov še povečala. V januarju smo ocenili po snegu poškodovanega drevja v zasebnih gozdovih 13.000 m³ in državnih gozdovih 8.600 m³.

V največji krajevni enoti OE Slovenj Gradec – KE Črna s površino gozdov 15.203 ha dela in skrbi za pestre gozdove od 31. januarja 2003 dalje ob pomoči vodje KE in svetovalca za gojenje in načrtovanje gozdov 5 revirnih gozdark in gozdarjev. Konec januarja je svoje sodelavce uradno zapustil nekdanji revirni gozdar Janez Švab. Zaneslo ga je v politične vode, izvoljen je bil za župana občine Črna na Koroškem. Janezu želimo uspešno in dolgo županovanje ter koristno obmojestransko sodelovanje z gozdarsko stroko in lastniki gozdov v domači občini! ▲

ZAHVALA

JANEZ ŠVAB, inž.gozdarstva

Morda se niti ne bi oglasil, pa vendar moram nekaj napisati v »moje kajtnge – moj Viharnik«, katere dopisnik sem že kar dolga leta. In vzrok; menjava službe s tem posledično tudi manj časa in verjetno bo moje oglašanje bolj poredko.

V tem članku pa se bi zelo rad zahvalil najprej vsem svojim sodelavcem na gozdarski poti; od tistih prvih holcarjev, ki sem jih srečal v Dravogradu, ki so prišli vsako jutro po očeta, da si je dan za dnem v gozdu zase in za precej veliko družino prisluzil težko prigraran kruh.

Sledili so mi učitelji in sošolci v srednji gozdarski šoli, skupaj smo preživeli marsikatero prijetno leto in ni čudno, da je na naših petletnih srečanjih udeležba takšna, da le malokdo manjka. Le kako se bi mi življenje obrnilo, če bi po odsluženi vojski v Dravogradu imeli kakšen »prazen revir«, kajti med takšnimi prijetnimi gozdarji, kot so bili Dravograjčani bi kar ostal.

Odločitev; Črna ali Radlje – pa naj bo Črna, četudi je nisem poznal drugače, kot nogometaš, ki je tam dvakrat odigral tekmo.

Če v življenju do takrat nisem storil kaj pametnega, tokrat pa sem. Znašel sem se v kraju, ki mi je pisan na kožo. Obilo prijetnih, čudovitih ljudi in kot sem že večkrat napisal, ljudi ki prav zaradi drugačnosti dosegajo uspehe. Pa naj še samo enkrat; verjetno je zelo malo krajev, ki imajo na samo 3700 prebivalcev toliko dobrih športnikov, toliko umetnikov, pevskih zborov ali pa navsezadnje štiri tradicionalne zelo dobro obiskane prireditve.

Močno razvito gozdarstvo (v času mojega prihoda nas je bilo v gozdu v Črni zaposlenih 160), čudovit direktor in Črna je zaradi »knapov« in »holcarjev« prav cvetela.

Revir Črna, ki je obsegal predvsem državne gozdove v Javorju (nasledil sem ga od dobrega prijatelja in mentorja Evalda) in v revirju v gozd in gozdarstvo zaljubljenega pomočnika Francija, mi je kar nakazoval tisto pot, da iz Črne ne bi odšel. Ne le za mene, tudi za marsikoga drugega so bili to najlepši časi – malo mladost, lepo delo,

Del osebne zbirke starega holcarskega orodja last Janeza Švaba.

razumevanje v kolektivu.

Cel članek bi porabil, da se bi za marsikateri lep dan, za novo spoznanje, za lep pogovor zahvalil vsem, ne le strokovnim kolegom, tudi vsem »holcarjem«, ženskam v pisarni ali na gojitvenih delih – skratka še najbolj pa tistim, ki so, žal, danes že rajni, kajti z ostalimi se še večinoma srečujemo in si še vzamemo čas za pogovor.

No in za konec; zakaj sem se sploh lotil te pisarije. Ko sem bil pred kratkim izvoljen za župana Črne, so mi moji zadnji sodelav-

ci – kmetje iz Bistre, priredili veliko presenečenje. Povabili so me medse v osrčje tistih gozdov, ki sem jih najbolje poznal in jih imam rad, k Plazniku.

Mlado, pisateljsko in muzikalično talentirano Kristino so nagovorili, da je za me napisala lepo zahvalo, mi zaigrala na moj priljubljeni instrument, na citre, da v novi službi ne bom stradal, so mi podarili še velik »ceker dobrot« in predvsem lep, po času sicer dolg večer, ki pa je zelo hitro minil.

Nisem se na dolgo zahvalje-

val, kajti tista stvar, zaradi katere je še otrokom nerodno, je bila tudi pri meni čisto na koncu in vso besedičenje je bilo močno skrajšano.

Ker pač rad pišem in vem, da v Bistri in v vsej Črni z okolico radi prebirajo Viharnik, sem se odločil, da se v njem prijateljem zahvalim, še posebej pa sodelavcem v Črni, ki so me te zadnje mesece bodrili v teh, včasih tudi neprijetnih dneh.

Se vedno verjamem, da bom še enkrat gozdaril. ▲

METODA 20 KLJUČEV: VZDRŽEVANJE STROJEV IN OPREME

BRANE ŠIRNIK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Ohranjanje in vzdrževanje opreme je postalo za najboljša podjetja pomembno opravilo

V mnogih delovnih okoljih vse prepogosto naletimo na umazano in zanemarjeno opremo, na manjkajoče vijake in matice, ki povzročajo očitno nestabilnost naprav, na zamazane zračne filtre in nečista maziva, ki bi jih že zdavnaj morali zamenjati. Iztekaajoče hidravlično, mazilno ali hladilno olje ne predstavlja samo nevarnosti skorajšnjih okvar, temveč je prav nevarno za zdrsa na spolzkih in mastnih tleh. Prav tako pogosto opazimo od vseh pozabljene nastavke za mazanje, ki so popolnoma prekriti z barvo, vibrirajoče in nenormalno hrupne stroje in podobno.

Operater lahko najlažje opazi takšne nepravilnosti in v sodelovanju z vzdrževalnim osebjem zagotovi učinkovito delovanje opreme. Aktivnosti na področju ključa 9 se ukvarjajo s tem, kako vključiti operaterje, vzdrževalce in nadzornike v celovito vzdrževanje opreme.

V najboljših podjetjih opravljajo dnevne preglede operaterji, ki veliko bolje poznajo stroje in njihovo stanje. Pri tem izpolnjujejo tabele, ki jih posebej za vsak stroj pripravi oddelek vzdrževanja. (Primer takega pregleda je rutinski pregled pilota modernega letala pred vzletom.) Poleg tega operaterji dnevno skrbijo za to, da je oprema čista, da je ustrezno podmazana in da se dosledno držijo navodil za uporabo opreme.

Tri vrste zla

Ljudje smo glavni in najpomembnejši vzrok za okvare strojev! Pri tem lahko najpogosteje izpostavimo troje naših slabosti oz. tri vrste zla:

1. pomanjkljivo čiščenje strojev,
2. pomanjkljivo mazanje in
3. nepravilna uporaba.

Glavna odgovornost operaterja je vezana prav na odpravljanje teh treh vrst zla in redno izpolnjevanje tabel za ocenjevanje – nekakšnih kontrolnih listov, ki se izdelajo za vsak pomembnejši stroj v podjetju. K vsakemu stroju sodi tudi

mapa stroja, ki vsebuje navodila za delo operaterju, navodila za čiščenje, navodila za mazanje (določitev maziv, pogostost mazanja, mazalna mesta), navodila za vzdrževanje ter popis nujnih rezervnih delov stroja oziroma naprave.

Odpravljanje vrst treh zla

Pri čiščenju strojev je podobno kot pri avtu: dokler ga ne očistiš ročno, ne veš kakšni problemi se lahko pojavijo. S ponavljanjem čiščenja delavci spoznajo, da pri tem ne gre zgolj za čiščenje, ampak tudi za njihov pregled. Rezultat čiščenja je torej več kot le bleščeča oprema.

Pri odpravljanju napak zaradi nezadostnega čiščenja gre pri izboljšanjem sistema vzdrževanja predvsem za identifikacijo in odpravljanje glavnih vzrokov za nečisto opremo, za izboljšanje področij, ki jih je težko očistiti in na koncu za določitev standardnih postopkov, ki se jih morajo operaterji držati.

Za preprečitev nepotrebnih okvar opreme zaradi nezadostnega mazanja, moramo strojem določiti intervale mazanja za vsako mazalno mesto posebej, jasno označiti vrsto maziva in maziva ločeno shranjevati, da ne pride do njihove zamenjave.

Pri preprečevanju nepravilne uporabe obstajajo trije najosnovnejši načini odpravljanja tega zla: predpisani standardni delovni postopki, poka-yoke naprave in ustrezno usposabljanje.

Standardni delovni postopki

Na mnogih delovnih mestih se pojavlja zloraba opreme. Vsi za to krivijo operaterje, čeprav ni predpisanih standardnih delovnih postopkov. Najosnovnejši način za zmanjšanje zlorab opreme je ta, da sami razvijemo standardne delovne postopke in njihov potek vizualno izobesimo na vsakem delovnem mestu. Standardni delovni postopki morajo biti praktični dokumenti, ki jih uporabljamo vsakič, ko delamo s strojem. Še več, postopki morajo biti tako jasno opisani, da bo lahko celo nov operater delal s strojem, če se bo držal napisanih navodil.

Poka-Yoke naprave

To so naprave, ki lahko preprečijo napake, ki bi nastale zaradi nepazljivosti (napačno prebrane informacije na kontrolni tabli, pritisk napačnega gumba, napačno shranjevanje orodja itd.) Nam najbolj znane so zagotovo tiste, ki nam na bencinskih servisih, z različnimi debelinami točilnih pip preprečujejo točenje napačnega goriva.

Ustrezno usposabljanje

Usposabljanje operaterjev in strojnikov je ključnega pomena za pravilno delovanje. Sleherni delovodja mora poskrbeti za to, da na svojem delovnem območju uspešno skrbi za ustrezno usposobljenost strojnikov in operaterjev.

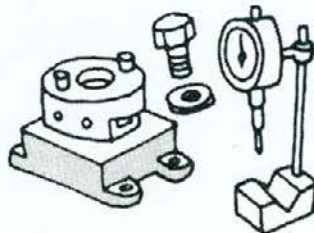
6 velikih izgub pri proizvodnji

Pri sleherni proizvodnji prihaja do izgub, ki jih nismo načrtovali v naših proizvodnih planih.

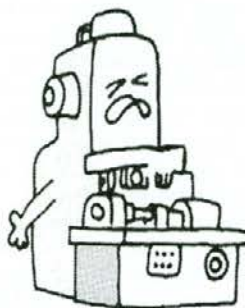
Razvrstimo jih lahko v šest skupin:

1. Izgube zaradi neustreznih nastavitev strojev:

(tu gre zaustavitev stroja pri menjavah orodij ter za izmet pri ponovnem zagonu)

2. Okvare, ki nastanejo zaradi slabega odnosa do strojev in opreme

3. Kratke zaustavitve

Pri tem gre za zastoje, zaradi katerih stroji ne morejo delovati avtomatsko

4. Izmet in dodelave

Tu gre za izgube zaradi zaman porabljenega materiala, energije in časa

5. Prenizka hitrost

Pri tem obravnavamo izgube časa zaradi tega, ker stroji ne obratujejo na nominalni hitrosti

6. Zagon, izplen materiala

Izgube materiala, energije in časa zaradi tega, ker stroji niso sposobni izdelati prvih kosov dobrih

Merjenje skupne učinkovitosti opreme

»Skupna učinkovitost opreme« (OEE) je orodje za merjenje izboljšav, ki odkriva vpliv šestih izgub, na učinkovitost strojev ali skupin strojev, ki so povezani v linijo. S skupno učinkovitostjo opreme se sprajujemo, če stroj dela, kaj predvidoma naj dela. Ali drugače povedano, odgovarjamo na vprašanja, kadar je planirano, da stroj dela, s kakšno stopnjo (% od konstruirane vrednosti) proizvaja. V povprečju naši stroji delajo z okoli 65% izkoriščenostjo.

Za najpomembnejše stroje bomo izračunavali skupno izkoriščenost opreme po obrazcu:

Skupna učinkovitost opreme = Razpoložljivost x Uspešnost delovanja x Kakovost.

Skupna učinkovitost opreme ne upošteva izgub vsled planiranih nastavitvev, planiranih rednih vzdrževalnih pregledov itd. Planirane nastavitve so povezane s planirano proizvodnjo (danim izkoristkom - glejte naslednji odstavek) in ne z učinkovito uporabo stroja. Učinkovitost in uspešnost delovanja tečeta torej vzporedno. »Izgube« zaradi zastarele tehnologije niso povezane s tem kazalcem, saj merimo hitrost strojev glede na njihovo konstruirano hitrost.

Naše bodoče naloge in cilji

V premnogih podjetjih so delavci in managerji preveč zaposleni, da bi ustrezno skrbeli za opremo ali da bi izvajali rutinsko vzdrževanje. Opremo enostavno uporabljajo, dokler se le-ta ne pokvari. Te okvare, ki seveda niso načrtovane, lahko povzročijo pravo katastrofo, še posebej pri organizacijah, kjer so zmanjšali medfazne zaloge. Okvare imajo tudi negativen vpliv na kvaliteto izdelkov in na moralo v podjetju. Rezultat je izguba prihodkov, zamujene dobave in izgube virov.

Naši cilji v prihodnje bodo razvitje celovitega načrta vzdrževanja in definicija vlog, ki jih mora sprejeti osebje iz proizvodnje in vzdrževanja. Dnevne preglede bomo izvajali s pomočjo operaterjev in odpravljali vse tri vrste zla, ki povzročajo okvare na opremi (nepravilno mazanje, nepravilno čiščenje in nepravilna uporaba). Oblikovali bomo sistem za zapisovanje zgodovine opreme, ki je potreben za učinkovito vzdrževanje in uvajali metode za izboljševanje vzdrževanja. Za najpomembnejše stroje bomo izračunavali »Skupno učinkovitost opreme« in spremljali njihove izboljšave. ▲

OBČNI ZBOR GOZDARSKEGA SINDIKATA JAVNE GOZDARSKE SLUŽBE OE SLOVENJ GRADEC

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Delavci ZGS lahko uveljavljajo svoje pravice kot člani sindikalisti v Konferenci sindikata ZGS posameznih območnih odborov, kateri so združeni v Sindikat državnih in družbenih organov Slovenije. V sindikalnem območnem odboru Slovenj Gradec je od 53 zaposlenih včlanjenih okoli 20 delavcev. Dne 31.1.2003 smo imeli občni zbor sindikata pri Zgornjem Rehtu nad Mežico. Predsednik v prejšnjem mandatnem obdobju je bil **Zoran Mlakar**, nekdanji revirni gozdar v KE Črna, ki je podal kratko letno poročilo o delu sindikata v preteklem obdobju. Ta dan je bil spoznavno razrešen svoje funkcije. Za novega predsednika gozdarskega sindikata javne gozdarske službe v OE Slovenj Gradec je bil izvoljen **Janez Skerlovnik**, revirni gozdar v KE Radlje. Novi predsednik sindikata je podal željene aktivnosti v letu pred nami, predvsem pa želi,

Janez Skerlovnik

da bo sindikat bolj prepoznaven - za kar pa bo potrebna večja aktivnost vseh članov na najrazličnejših področjih, še posebno pa pri skupnem sodelovanju z vodilnimi uslužbenci javne gozdarske službe pri reševanju najrazličnejših perečih problemov, ki žulijo zaposlene. ▲

SANKANJE

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec,

1

2

3

Gozdarke in gozdarji odseka za načrtovanje in KE Črna ter ostalih odsekov so zaključili gozdnogospodarski načrt GE Črna - Smrekovec. Po dobro opravljenem delu so po zaključnem strokovnem razgovoru izkoristili konec »šihita« novo zapadli sneg in neposuto staro gozdno cesto od Haderlapa proti Janšku v Koprivni za sankiški spust. Velika hitrost in globoki vdihljaji svežega zraka so jim bili zelo dobrodošli za polnjenje možganskih baterij - čaka jih nov desetletni načrt. ▲

1. Racionalizacija zimskih prevozov na teren
2. Sankaško terenski ogled gozda
3. Ne samo gozdarji, tudi geodeti radi sankajo, ne pa nasankajo. Branko, Zvone in Tatjana pri hitrem sankiškem spustu

Foto Gorazd Mlinšek

18. TRADICIONALNO SREČANJE MLEKARJEV IZ PODGORJA

MIRKO TOVŠAK, oec.

Letos je v kulturnem domu Podgorje potekalo že osemnajsto tradicionalno srečanje pridelovalcev mleka. Zbrali so se vsi kmetje, ki ta čas oddajajo mleko v Celjsko mlekararno preko Koroške kmetijske gozdarske zadruge.

V podgorsko zbiralnico mleka, ki je tudi največja po dnevno zbranih količinah mleka v okviru zadruge, vsak dan prevažajo mleko iz najbolj oddaljenih hribovitih območij Razborja, Plešivca, Svetega duha, Šmiklavža in Suhega dola. Kmetom mleko predstavlja pomemben vir dohodka za njihovo preživetje, čeprav zaradi precejšnjih stroškov prevoza mleka v dolino prejmejo bistveno manj za liter oddanega mleka kot ostali kmetje, od katerih mlekarne odvažajo mleko kar od doma, ali pa so bližje skupni zbiralnici. Kljub vsem težavam, ki jih v zadnjem času spremljamo ob aferi z antibiotikom kloramfenikolom, večina vztraja na tej proizvodnji, saj na hribovitem območju pravzaprav tudi nimajo velikih možnosti za preusmerjanje kmetij. Nekateri kmetje v dolinskem delu podgorskega območja, ki imajo za to tudi večje možnosti, so povečali svojo proizvodnjo tako, da imamo iz tega kraja tudi največjega proizvajalca mleka, ki je v lanskem letu presegel količino 500.000 l oddanega mleka.

Tudi letošnje srečanje je potekalo v prijetnem in veselem vzdušju, čemur so veliko pripomogli pevci pod vodstvom harmonikaša Mihe Kavnika. Ti so si v svojih prirejenih pesmih kar precej »izposodili« sedaj že odstavljenega direktorja Republiške veterinarske uprave Zorana Kovača, v dramski priredbi pa sta marsikatero pikro na račun naše kmetijske politike povedala tudi Marko Golob in njegova soigralka.

Na srečanje so bili povabljeni tudi najvidnejši gostje iz Mlekarne Celeia Arja vas in predstavniki Kmetijsko gozdarske zbornice. Tako je prireditel

1. Letos se je na srečanju zbralo kar lepo število pridelovalcev mleka.

2. Podgorski mlekarji imajo tudi svoj prapor, ki v šaljivem tonu ponazarja težave pridelovalcev mleka.

3. Župan občine in predsednik KGZ Peter Vrisk sta staknila glave, da bi se iz tega pogovora rodila le kakšna dobra odločitev za kmete.

4. Gostje prireditve so morali v prapor zabiti tudi spominske žebličke. Predsednik KKGZ Štefan Štrekelj zabija žebliček, zadaj pa se mu »posmehujeta« direktor mlekarne Jakob Marjan in predsednik KGZ Peter Vrisk.

Foto Mirko Tovšak

počastil direktor te mlekarne Jakob Marjan, poleg tega pa še vodja odkupa Alenka Ivajnsšek. S strani zbornice je bil prisoten kar njen predsednik Peter Vrisk, na prireditvi pa se je tokrat prvič prikazal tudi novi župan mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar. Njihovo prisotnost so pridelovalci mleka dodobra izkoristili za medsebojne pogovore, ob predstavitvi gostov pa je imel vsak izmed njih tudi možnost povedati nekaj besed, ki se nanašajo na pridelavo mleka v Sloveniji.

V nadaljevanju tega prispevka objavljamo tudi spisek pridelovalcev mleka, ki so v letu 2002 celjski mlekarni oddali nad 200.000 l mleka. Ti so:

Zap. št.	Priimek in ime pridelovalca	Naslov bivanja	Količina mleka v letu 2002	Področna zadruga
1	Verčkovnik Terezija	Podgorje	508.990 litrov	Ledina SG
2	Konečnik Ivan	Selovec	440.009	Dravograd
3	Močilnik Marko	Lokovica	346.444	Prevalje
4	Klančnik Miha	Podgorje	309.917	Ledina SG
5	Gams Franc	Šmartno	306.325	Ledina SG
6	Klančnik Peter	Podgorje	293.550	Ledina SG
7	Rek Marjan	Stražišče	285.196	Prevalje
8	Šantl Ivan	Muta	235.398	Vuzenica
9	Kogelnik Jože	Podklanc	235.063	Dravograd
10	Krevh Jože	Podgorje	217.199	Ledina SG
11	Večko Ivo	Završe	202.521	Ledina SG
12	Kac Robert	Slov. Gradec	201.204	Ledina SG

Preko Koroške kmetijsko gozdarske zadruge je bilo v letu 2002 oddanega skupaj 29,4 mio litrov mleka, od tega v celjsko mlekarno 19,8 mio litrov, v Ljubljanske mlekarne pa 9,6 mio litrov. ▲

10 LET DRUŠTEV KMETIC MEŽIŠKE IN MISLINJSKE DOLINE

DANICA ONUK, kmet.inž.

Skupinski posnetek udeleženk občnega zbora društva kmetic Mislinjske doline v Tomaški vasi.

Leto 2003 zaznamuje 10 let obstoja več društev na Koroškem, ki so kakorkoli stanovsko vezana na podeželsko prebivalstvo, pa naj gre za kmečke žene, podeželsko mladino ali kakšne druge strokovne skupine, ki so organizirane v društva.

Leta 1993 so se namreč Aktivni kmečkih žena in Aktivni mladih združnikov, ki so dolga leta delovali pod temi imeni, registrirali kot društva, zato letos tudi 10. obletnica obstoja teh društev.

Pa naj vam na kratko predstavim dva jubilejna občna zbora društev kmetic Mežiške in Mislinjske doline.

Društvo kmetic Mežiške doline je svoj 10. jubilejni občni zbor organiziralo v petek, 24. januarja 2003 pri Brančurniku. Udeležilo se ga je 100 članic od

sicer 260 članskega društva. Zbor je bil volilni in tako so izvolile nove članice v vse tri odbore društva (katerim je potekel mandat). Svojo članico imajo tudi v upravnem odboru Zveze kmetic Slovenije. Na svojem občnem zboru so poročale o delu v preteklem letu ter si zopet zastavile smel program za letos. V njem ne bo manjkalo izobraževanj v obliki predavanj, tečajev, delavnic in ekskurzij. Naučeno bodo predstavile na raznih razstavah in prireditvah v domačih občinah in izven njih. Organizirale pa si bodo tudi športna in druga srečanja.

S priznanji in darili pa so se spomnile tudi svojih prejšnjih predsednic, kakor tudi drugih zaslužnih članic v društvu. Ker imajo organiziran svoj pevski zbor, je le-ta pripravil tudi krajši

kulturni program. Za zabavo pa je poskrbel Duo Antares.

Prav tako veselo je bilo v soboto, 1. februarja 2003 na občnem zboru Društva kmetic Mislinjske doline. Preko 100 članic sicer 210 članskega društva se je zbralo na 10. jubilejnem občnem zboru v gasilskem domu v Tomaški vasi.

Podala so se poročila dela za preteklo leto kakor tudi program dela za letošnje leto. Od vabljenih gostov sta se občnega zbora udeležila župan Mestne občine Slovenj Gradec **Matjaž Zanoškar** in direktor Koroške kmetijsko gozdarske zadruge Slovenj Gradec **Mirko Tovšak**.

Da bi kmečke žene bolje seznanile javnost s svojim delovanjem, je VTV pripravila krajšo reportažo in jo objavila v eni od februarjskih oddaj. ▲

Predsednica društva kmetic Mežiške doline Milka Podričnik podeljuje cvetje Martini Podričnik za prizadevno vodenje pevskega zbora društva kmetic.

PO DESETIH LETIH KMETJE MEŽIŠKE DOLINE DOSEGLI PORAVNAVO

FRANC JURAC

Skoraj deset let se je vlekla pravda 108, pozneje pa 86 kmetov iz Mežiške doline, ko so tožili družbo Metarlugija, plastika inženiring (MPI) iz Mežice, ki je pravna naslednica bivše topilnice svinca v rudniku Mežica, zdaj pa se ukvaraja s predelavo starih akumulatorskih baterij, zaradi neizplačanih odškodnin, ki naj bi jih kmetje dobili zaradi zmanjšanja kmetijske in gozdne proizvodnje, kar je posledica po plinu prizadetega območja.

Kmetje so dokazovali, da na njihovih kmetijah zaradi minule proizvodnje v Žerjavu nastaja škoda in so dohodki na kmetiji manjši, zaradi uničenega gozda, zemlje, rastlin in živine. Pred dobrimi desetimi leti so kmetje zgornje Mežiške doline, takrat jih je bilo 108, ko so leta 1995, vložili tožbo zoper družbo rudnik Mežica, oziroma pravno naslednico družbo MPI in zahtevali izplačilo odškodnine, saj so bili prepričani, da ima dolgoletna rudarsko-metalurška dejavnost v Mežiški dolini negativne posledice za okolje ter posredno vpliva na izpad dohodka na kmetijah. Po dobrih desetih letih pravednosti so kmetje 22. januarja letos na slovenjegraškem okrožnem sodišču uspeli skleniti poravnavo s podjetjem MPI, ki je naslednjica družbe rudnika svinca in cinka Mežica. Z obojestransko poravnavo bo okoli 86 kmetov iz Črne in Mežice zaradi onesnaževanja okolja s težkimi kovinami dobilo izplačanih okoli 46 milijonov tolarjev.

Z rezultati poravnave pa ni bil zadovoljen nihče. Kmetje iz Črne in Mežice, ki jim bo družba MPI v šestih mesecih izplača 46 milijonov tolarjev odškodnine, so dosegli le 15-odstotno povišanje vrednosti prvotnega zahtevka, vložnega leta 1995, čeprav so zahtevali 30-odstotno povišanje. **Ivan Voler**, pooblaščen zastopnik kmetov, je le delno zadovoljen s poravnavo. "Ker je minilo deset let od vložitve tožbe do zaključne obravnave, je vprašanje, kdaj bi sploh lahko dosegli stoodstotno pravnavo. Gotovo bi morali znova začeti z za-

Ivan Voler: "Zahtevali bomo ekološko rento..."

devo, tega pa nismo hoteli, ker bi se vse to še bolj zavleklo. Pri tem pa lahko rečem, da se je začetek za izplačilo odškodnine začel že leta 1926. Takratna kmeta Kavšak in Matvoz sta na vse državno sodišču v Zagrebu dosegla prvo tožbo in od takrat naprej se je odškodnina začela izplačevati. Ta odškodnina se je izplačevala oškodovanim lastnikom in povečevala iz leta v leto, vse do leta 1991, ko smo dobili zadnjo to odškodnino. Po letu 1991 pa tega ni bilo več. Leta 1992 smo nekaj časa čakali. Ker se glede odškodnine ni ničesar več premaknilo in te nismo več dobivali, smo se začeli pogovarjati, kaj zdaj. Imeli smo občutek, da je sedaj, ko se je podjetje prestrukturiralo in prišel je nov direktor, vsega tega konec. Obrnili smo se na takratno Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec in na Kmetijsko svetovalno službo, da nam izdelajo izračun po škodi, ki jo čutimo na kmetijah. Ta izračun smo hoteli uveljaviti pri podjetju MPI, vendar so nam dejali, da nam tega ne bodo plačali; izhajali pa so iz dveh dejstev, rekli so da niso pravni nasledniki in, če bi bili tudi pravni nasledniki, nam tega ne morejo plačati. Veliko je bilo izgovorov, mi pa smo točno vedeli, da gre za zavlačevanje in za izogib. Ker pa se vsega tega nismo

mogli dogovoriti, smo v mesecu maju leta 1995 pri takratnem Okrajnem sodišču v Slovenj Gradcu vložili tožbo proti podjetju MPI. Ob vložitvi tožbe nas je bilo 108 kmetov, pozneje je od tožbe ostopilo 22 kmetov, nas 86 kmetov pa je vztrajalo do konca. Zaradi škode, ki je nastajala v gozdarstvu in kmetijstvu, imamo probleme in jih bomo imeli še 50 ali pa 100 let, kar sta pokazali analizi Biotehnične fakultete v Ljubljani in Zavoda za Veterinarstvo Maribor, ki že dvajset let spremljata stanje na živini in dokazujeta, da se vsebnost težkih kovin v zemlji ne zmanjšuje in to je največji strah. Vse to opažamo kmetje v hlevih, ko pride do drisk pri živini, živini upada fizična moč in brez vitaminskih dodatkov, ki jih moramo

dajati živini, bi nam živinoreja propadla. Upam si trditi, da je v Mežiški dolini uničenih okoli 200 hektarjev gozda, močno je poškodovanih med 700 in 800 hektarjev, delno pa približno 1500 hektarjev. Kmetje v Mežiški dolini ne moremo ekološko kmetovati kar je zadnje čase tako aktualno. Kot sem že rekel in pravim še enkrat, analize dokazujejo, da so vsebnosti cinka, svinca in kadmija v tem okolju krepko presežene. S poravnavo na okrožnem sodišču v Slovenj Gradcu pa nismo dobili tistega, ki nam pripada. Lahko rečem, da je to le miloščina, pri tem pa seveda ne bomo ostali. Če bomo hoteli obdržati kmetije in mlade na njih, bomo zahtevali ekološko rento," pravi **Ivan Voler**. ▲

ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB
SLOVENIJE, p.o. LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA SLOVENJ GRADEC
Telefon 02 883 93 00

Z blagajniškimi mesti:

Slovenj Gradec, Celjska 7	☎ 02 883 93 13
Dravograd	☎ 02 871 04 90
Prevalje	☎ 02 881 78 10
Radlje ob Dravi	☎ 02 888 00 10
Mislinja	☎ 02 885 70 50

VARČEVANJE

Ponujamo ugodne obrestne mere za vse vrste vezanih tolarških depozitov.

NOVA PONUDBA:

HRANILNA KNJIŽICA OBROČNEGA VARČEVANJA

Prednosti:

- postopno varčevanje manjših zneskov
- višje obrestne mere za privarčevana sredstva
- pridobitev ugodnega kredita

KREDITI

Pri nas lahko dobite posojilo za različne namene:

- **investicijska posojila** - za novogradnje, obnove, nakupe mehanizacije,
- **posojila za nakup kmetijskih zemljišč**
- **gotovinska posojila** - kratkoročna in dolgoročna
- **stanovanjska posojila**

DODATNA PONUDBA:

- **MAGNA KARTICA** in **EUROCARD KARTICA**
- **PLAČILNA KARTICA »ACTIVA«** - MOŽNOST DVIGA GOTOVINE NA BANČNEM AVTOMATU
- **INFORMACIJE IN VPLAČILNO MESTO ZA VZAJEMNE SKLADE KD**
- **INVESTMENTS (GALILEO, RASTKO, KD BOND)**
- **ZAVAROVALNIŠKE STORITVE ZA »SLOVENICO«**

OHRANJAMO TRADICIJO IN SKRIMO ZA RAZVOJ !

USPEŠNO DELO STROJNEGA KROŽKA

FRANC JURAČ

Člani strojnega krožka Drava na občnem zboru.

Foto Franc Urač

Kar preko sto članov strojnega krožka Drava iz Radelj ob Dravi se je zbralo na rednem letnem občnem zboru, kjer so kritično pregledali delo v lanskem

letu in sprejeli program dela za letos. Iz dobro pripravljenega poročila predsednika strojnega krožka **Zlatka Ternika** je bilo razbrati, da je krožek v lanskem

letu v celoti izpolnil program dela. Že v začetku leta so navezali prijateljske stike s Strojnim krožkom Weis - Ebisvald in s Strojnim krožkom Podjuna pri

Pliberku. Med prednostne naloge strojnega krožka so postavili demonstracijo oranja, demonstracijo košnje in strojev za spravilo "mrve". V jesenskem času so na radeljskem polju opravili žetev sortnega poskusa koruze, prikazali delo novega silažnega kombajna podjetja SIP, strojev Male kmetijske mehanizacije Muta ter traktorje ITR0 iz Štor. Organizirali so tudi več ekskurzij v Nemčijo, kjer so si ogledali trgovino rabljene kmetijske mehanizacije, na strokovni ekskurziji pa so bili v Brežicah, kjer so obiskali sadjarsko kmetijo ter obiskali vinsko klet.

Delo članov v preteklem letu je bilo zelo razgibano; 8.015 strojnih ur so opravili pri baliranju v okrogle bale, v oranju, pri setvi koruze, dosejavanju trave, kultiviranju koruze, košnji trave, sečnji in spravilu lesa, pri žetvi koruze, pri prevozu in raztrosu gnoja in pri prevozu silaže. Čeprav strojni krožek Drava danes šteje že okoli 190 članov, bodo v letošnjem letu sprejeli še nekaj novih članov in tako uspešno izpolnili zastavljeni program dela v letu 2003. ▲

ČEBELE V FEBRUARJU

ČEBELARSTVO JANEZ BAUER

Konec februarja se je dan že kar krepko podaljšal. Z daljšimi in toplejšimi dnevi se prebujajo življenje tudi v čebelji družini.

Matica je zalegla že prve celice in tako spočela nov rod čebel, ki nam bo letos napolnil medeno posodo. Zaradi tega se je temperatura v sredini čebelje gruče dvignila na 33 stopinj, tako da čebele ogrevajo zalego. Povečala se je potreba po hrani, pa tudi sedaj je zadnji čas, da panje toplo odenemo. Vsaka izguba toplote in vznemirjenje čebelje družine pomeni slabši razvoj in veliko manj pomladanskih čebel, ki so osnova za močne družine.

Čebele so se ob prvi otoplitvi tudi spreletele in otrebile. V mirnem sončnem dopoldnevu se odločijo in množično zapustijo panj. Izven panja si razgibajo krila, se otrebijo, v panj prinesejo prve kapljice vode in prve koške cvetnega prahu, ki so ga nabrale na leski ali zvončkih. Takega dne čebelar res ne sme zamuditi. Postojmo ob čebelnjaku in opazujemo. Iz obnašanja čebel pred panjem lahko izkušeni čebelar ugotovi vse o čebelji družini. Iz večine panjev čebele veselo izletavajo. Najde pa se tudi panj, kjer je vse mirno. Lahko, da so tu naše čebele bolj zaspane sorte, ali pa ne čutijo potrebe po izletavanju. Zgodi pa se tudi to, da nam čebelja družina preko zime odmre in panj ostane prazen. Pri takem panju zadaj na lahko odpremo vratca in potrkamo po panju. Če se čebele odzovejo z lahnim šumenjem, ki hitro poneha, potem ni nič narobe. Panj toplo odenemo in zapremo vratca. Pustimo jih, da v miru počakajo na drug izletni dan. Kakršnakoli drugačna reakcija pomeni, da

je z družino nekaj narobe. Počakajmo na kak drug topel dan, ko bomo tako družino lahko na hitro pregledali. Najslabše pa je, če ni iz panja nobenega glasu. Taka družina je čez zimo odmrila. Na vrodu panja zapremo vratca, da ne privabimo roparic in iz notranjosti panja pobereemo nekaj odmrlih čebel. Dali jih bomo v preiskavo naši veterinarski službi, ki bo ugotovila vzrok odmrtja družine. kakega drugega dela v čebelnjaku sedaj nimamo. Pripravimo se lahko na pleskanje panjev, kjer je barva obledela. Doma zažičimo okvirje, pretopimo vosek in ga zamenjamo za satnice. Razkužimo orodje in postorimo vse tisto, za kar nam bo kasneje zmanjkalo časa.

Nekaj zanimivosti še o APIMONDIJI, svetovnem čebelarjem kongresu, ki bo letos konec avgusta pri nas v Ljubljani. Do sedaj je prijavljeno že več kot 4000 obiskovalcev iz celega sveta, ki bodo kot razpravljavci ali samo kot obiskovalci v naši Sloveniji preživeli nekaj dni.

Mi vsi čebelarji smo gostitelji in poskrbeti moramo za to, da bodo gostje navdušeni tudi nad gostitelji, ne samo nad našo lepo deželo. 29. avgust je tisti dan, ko se bodo vsi ti gostje in obiskovalci odpravili na ekskurzije in obiske k čebelarjem po vsej Sloveniji. Tudi v naših krajih bomo sprejeli kar nekaj avtobusov gostov, zato moramo že sedaj pričeti s pripravami na sprejem. Kaj ko bi za začetek vsak poskrbel za lepo okolico svojega čebelnjaka, za lepo pobarvane panje, po katerih smo Slovenci svetovno znani. ▲

PREJELI SMO:
KAJ PA JE TEBE TREBA BILO
(Odgovor na pisanje dr. Ivana Laha 1.1.2003
o moji knjigi žrtve druge svetovne vojne
na območju mestne občine Slovenj Gradec)

Mag. MARJAN LINASI

Na omenjeno pisanje dr. Laha se mi v nobenem primeru ne bi zdelo vredno oglasiti (kot sem doslej ignoriral tudi druge »strokovne ocene« moje knjige). To, kar si je privoščil v omenjenem zapisu, presega vse normalne meje demokratične konstruktivne razprave, in bi bilo zrelo večjemu za kakšno sodišče. Ker pa stvari nismo navedeni reševati na tak način; ker je svoj dokaj obsežen zapis objavil v časopisu, ki ga bere relativno veliko ljudi po vsej Koroški, zlasti na podeželju, kjer je bilo med NOB težišče dogajanja, pa tudi zato, ker bi utegnil njegov znanstveni naziv mnogim bralcem zamegliti realno presojo po pravilu »doktor znanosti pa že ve, kaj govori«, sem se odločil narediti izjemo.

Njegov zapis je tako zelo zmeden, poln filozofiranja in moraliziranja, napolnjen z negativnim čustvenim nabojem, obenem pa od prve do zadnje besede naravnano v popolno destrukcijo mojega dela, za katerega ne najde niti ene pohvalne besede, da se postavlja vprašanje, ali je nanj sploh možno racionalno odgovorjati. Moj prvi vtis ob branju je bil, da niti sam ne ve prav natančno, kaj s tem zapisom sploh želi povedati oz. doseči. Glede na to, da se sploh osebno ne pozna, se nikoli nisva srečala in nikoli govorila, da bi lahko gojil do mene kakšne osebne zamere, si njegove vsebine ne morem drugače razlagati, kot pa da je nasedel nekaterim krogom iz vrst slovenjgraške ZB. Če pa že ni pisal v dogovoru z njimi, pa je njegov zapis vsaj v duhu tistega, kar ti krogi želijo. Moja domneva je toliko bolj upravičena, ker nam je zapis, ki ga je nato objavil v Viharniku, poslal po pošti ravno na dan otvoritve razstave Medkljukastim križem in rdečo zvezdo, s pripisom, da ga je že razmnožil in poslal na določene naslove v Slovenj Gradcu (na katere, ni navedel). Če bi mu šlo le za razčiščenje zgodovinskih dejstev, bi bilo dovolj že, da bi ga poslal samo meni oz. muzeju.

Pred leti, ko smo člani od mestne občine Slovenj Gradec uradno postavljene komisije pripravili in objavili seznam zamolčanih žrtv druge svetovne vojne, so se namreč nekateri posamezniki iz teh krogov silovito zagnali v ta seznam, ga raztrgali na koščke ter mene, ki sem bil edini poklicni zgodovinar v komisiji, s pomočjo nekakšne svoje na hitro sestavljene kvazikomisije razglasili za navadnega šarlatana, o čemer obstajajo tudi dokumenti. Vse to z namenom, da bi preprečili postavitev spomenika tem žrtvam, kar je nameravala storiti mestna občina, a je nato na njihov pritisk od namere odstopila (mimo grede, muzej kot strokovna ustanova je imel in še vedno ima do spomenika samega indiferenten odnos; naloga muzeja je zbirati zgodovinske podatke, postavljanje spomenikov pa je stvar politike; vse to poudarjam zato, ker so se takrat stvari zameglevale in je obstajal vtis, kot da smo tudi mi med glavnimi akterji za postavitev spomenika). Sedaj, ko je zagledala luč sveta knjiga, v kateri sem stvari postavil na čisto, za vsako žrtev dokazal z mnogimi viri, da res ni umrla »naravne smrti«, kot so trdili za mnoge z objavljenega seznama (in so večinoma tudi v knjigi), pa jim je odveč prav to, da sem knjigo sploh napisal, kar mi v neformalnih razgovorih včasih navržejo. To pa je v skladu z osnovnim motom njegovega zapisa, ki si ga je izposodil kar od našega največjega pesnika Franceta Prešerna.

Ali je njegov zapis del širše kampanje, ki bi jo omenjeni krogi potihem radi sprožili, potem ko so jim argumenti odpovedali; ko nimajo knjigi kaj konkretnega očitati, vendar jim ravno moj pristop, ki je znanstven in ne političen, brez navijanja za katerokoli stran, tudi njihovo, ne odgovarja, bo pokazal čas. Ne nameravam polemizirati z njegovimi »filozofskimi« razmišljanji in moraliziranjmi, ampak predvsem s konkretnimi nedoslednostmi, ki mi jih očita. Kot sam pravi, so dokazljive že za majhno območ-

je občine, nato pa ta sklep posploši na celotno območje in na koncu označi knjigo kot neuporabno. Kot da ne vidi vsebine: številnih drugih, dokaj obsežnih opisov dogodkov, pomembnih za občino in tudi širše, razmišljanj ter mnogih novih podatkov, ki so v knjigi prvič objavljeni. Njegova dokaj skrajna stališča se kažejo v tem, da poleg moje tudi nekatere druge knjige označuje kot neuporabne, vendar tudi tu nima prav. Nobena knjiga, pa četudi je še tako slaba, ni povsem neuporabna; če ne drugo, je dokument o nekem času (ali pa tudi o avtorju, kot vsak drug - tudi njegov - objavljen zapis).

Pa preidimo h konkretnim pripombam! Vsak zgodovinar, ki se je kdaj ukvarjal z obdelavo druge svetovne vojne, dobro ve, da so sezname oseb najbolj šibka točka takega dela. V številnih partizanskih monografijah, ki sem jih prebral, kar mrgoli napak v seznamih borcev, pa zato nihče ne reče, da so povsem neuporabne. Nekateri avtorji so se preprosto izognili seznamom in s tem dodatnemu mukotrpnemu delu pa še sitnostim; to pa seveda ni bilo mogoče v moji knjigi, kjer je od začetka do konca poudarek na osebah. **Več kot 800 oseb**, ki so preminile v času vojne in takoj po njej, je v knjigi. Tudi pri mnogih tistih, ki po vojni niso bile zamolčane, je njihova usoda pogosto zavita v meglo; podatki o njih so v virih pomanjkljivi in protislovni. Kdor ni poklicni zgodovinar - raziskovalec in ni nikoli imel v rokah dokumentov, kjer so imena mnogokje zapisana nečitljivo ali slabo čitljivo in ni mogoče razbrati, ali gre za s ali š ali c ali č; kjer so celo sorodniki dajali napačne podatke, v formularjih zamenjali ime žrtve in očetovo ime in pri vsakem od več povojnih popisov dali različne podatke o rojstvu ali smrti in se je treba pač odločiti za tistega, ki se mu zdi najbolj verjeten, pač nikoli ne bo razumel, kako težko se je prebiti do resnice že, ko gre za navadno faktografijo. Potem pa se najde sorodnik žrtve, za

katerega zgodovinar pri pripravi dela ni mogel vedeti, ker živi v oddaljenem kraju, in se naknadno dela pametnega; to pa takoj pograbi in izkoristijo tisti, ki jim ni do tega, da bi pogledali resnici v oči. Vse zgoraj navedeno velja za padlega partizana Jožeta Laha, ki je v tekstu res zapisan napačno kot Anton, vendar v seznamu v istem poglavju pravilno kot Jože Lah. Glede njegove smrti so v virih in literaturi določena protislovja, ki sem jih navedel v opombi, vendar dr. Lah samo ugotovi, da so podatki napačni, noče pa povedati prave verzije, ki jo očitno ve. S kakšnim namenom jo prikriva?

Podobno velja tudi za Marto Kočnik, o kateri pa, za razliko od primera svojega brata, naenkrat postane zelo zgovoren. Sledi namreč zelo zanimiv in nazoren opis, ki bi ga vsekakor želel vključiti v ponatis knjige, vendar manjka navedba vira. Dr. Lah, ki je bil ob dogodku še otrok, zanj ne more biti vir; to je lahko le očividec. V kolikor ne navede vira (in ga tudi ni navedel), je vse skupaj res le prenašanje govoric in nič drugega.

Tudi opis smrti znanega aktivista Slavka Gamsa - Branka je zelo zanimiv in nazoren, vendar dr. Lah z njim, podobno kot v primeru Marto Kočnik, ne more doseči tistega, kar želi. **Moje verzije dogodka namreč ne popravljata ali celo zanika, ampak jo samo dopolnjuje.** Če ves njegov zapis ne bi bil naravnano tako negativno, kot je, bi mu bil za nova dejstva celo hvaležen. Takega zapisa o smrti omenjenega aktivista doslej v muzeju nismo imeli. Tudi gospod Žolnir, ki je pisal o tem aktivistu in tudi o njegovi smrti v članku, ki sem ga navedel v opombi v knjigi, tako natančne verzije o njegovi smrti očitno ni poznal. Očitno tudi ne hčerka omenjenega aktivista, ki je bila v času gospoda Žolnirja, resda kratek čas, zaposlena v muzeju. Kot velja za Marto Kočnik, pa velja tudi v tem primeru: manjka verodostojen vir. Dr. Lah na tem mestu pokaže, da ne loči med govoricami in pričevanji. **Tudi**

▶ **pričevanja so lahko zgodovinski vir, celo primarni**, kot bi lahko bila »Mici«, ki jo omenja, pa se mu ne zdi vredno povedati njenega pravega imena in priimka. Mogoče še živi, in če bi bila pripravljena podati izjavo in jo tudi podpisati, bi s tem za večno utišali govornice, ki še danes kdaj pa kdaj pricurljivo na dan, namreč da so omenjenega aktivista ustrelili partizani sami; to pa bi zagotovo pripomoglo k umirjenju ne samo »vaškega vzdušja«, ampak vzdušja nasploh. Sicer pa, kje pa je bila ta »Mici« (in z njo vred tudi drugi starejši domačini Sel, ki dogodek očitno dobro poznajo), pred 50. leti, ko je gospod Zolnir dobesedno rotil predstavnike krajevnih organizacij ZB in druge dejavnike, naj mu pošljejo kak podatek o padlih (so)borcih? Zakaj mu niso povedali te zgodbe že takrat?

Kot v drugih znanostih velja tudi v zgodovinski, da absolutne resnice ni in da so vse resnice le njeni večji ali manjši približki. Tudi za svojo knjigo si nisem nikoli domišljjal, da bo povedala zadnjo resnico o dogajanjih na

območju mestne občine Slovenj Gradec med 2. svetovno vojno in takoj po njej. Če bi držala logika dr. Laha, ki jo izraža v zadnjem delu svojega zapisa, bi bili še zdaj v kameni dobi, kajti nobeno znanstveno prizadevanje se ne bi izplačalo, saj resnice, tudi zgodovinske, po njegovem tako ali tako ne bomo nikdar odkrili, tudi zato ne, ker bodo ljudje »zgodovinarja vedno elegantno speljali žejnega čez vodo«. Koliko se približamo absolutni resnici, pa je seveda odvisno od virov, ki so nam na voljo. V knjigi sem pod črto navedel kar 713 obsežnih opomb o virih. Na projektu sem delal sam dve leti in pol (porabil za to tudi okrog 500 ur prostega časa, ki mi jih nihče ni plačal), poleg tega še dve leti kot član občinske komisije, ki je tudi zbrala veliko podatkov. Več se v tej fazi ni dalo, kajti v muzeju si pri tako majhnem številu zaposlenih in pri tako razvejani dejavnosti res ne moremo privoščiti, da bi strokovni delavec delal deset let samo na enem projektu. Po metodologiji zgodovinarjevega dela sem najprej obdelal

pisne vire, pričevanja pa na koncu - najprej tista, ki jih je mogoče najti v inštitucijah, tudi v našem muzeju, nato sem odšel na teren. Koliko so mi bili ljudje pripravljene povedati, je seveda njihova stvar, prisiliti se jih seveda ne da, vendar ali je potem samo zgodovinar kriv, če knjiga ne odseva povsem realnega stanja? Kje pa naj zgodovinar dobi podatke drugje kot iz virov, in tudi pričevalci so vir, kot smo že ugotovili. Konkreten primer: želel sem izvedeti, kaj se je dogajalo v slovenjgraški vojašnici takoj po koncu vojne, pa sem poslal vprašalnike nekaterim bivšim partizanom, za katere sem vedel, da so bili takrat tam (pisnih virov nisem imel). Nihče mi ni odgovoril, potem pa so mi na predstavitvi knjige ljudje iz istega kroga očitali, zakaj sem za opis dogajanja uporabil spomine domobranca Žitnika, in še vedno mi očitajo, da nisem imel verodostojnih virov. Sprenevedavost nekaterih ljudi pač ne pozna meja.

Tudi doktorji znanosti se motijo, vidijo stvari po svoje ali pa preprosto tudi komu nasedejo.

Če koga zanima realna strokovna ocena moje knjige, naj si prebere zapis **doktorja zgodovinskih znanosti**, akademika Janka Pleterskega, objavljen v Svobodni misli, 24. januarja letos, pa tudi zapis Marjana Kolarja v oktobrski številki Prepiha 2002, ponatisnjen v Odsevanjih 47/48, 2002. Tudi drugi, številni pozitivni odmevi (negativnih je bilo zelo malo), ki sem jih bil v ustni in pisni obliki deležen iz vse Slovenije, pričajo, da delo in trud nista bila zaman, in tudi kakšen dr. Lah s svojim zapisom tega dejstva ne more spremeniti, saj so njegove pripombe več kot iz trte zvite.

Predvsem pa se je vredno potruditi, da se resnici še bolj približamo; tudi zaradi ponatisa, za katerega sem prepričan, da bo do njega prišlo. S tem namenom pozivam vse bralce Viharnika, da mojo knjigo preberejo, v kolikor je še niso, in če imajo kakršnekoli konkretne pripombe ali dopolnila k posameznim opisom dogodkov, da jih **v pisni obliki** čimprej posredujejo Koroškemu pokrajinskemu muzeju, Glavni trg 24, Slovenj Gradec. ▲

IVAN SREBNIK KNJIŽNIČAR IN ZGODOVINAR

LUDVIK MORI

Ivana Srebnika Ojstričani po domače kličejo Pogačev Vanč. Kdo ve, ali bi lahko kdo drug tako zgoščeno in popolno opisal zgodovino in preteklost ojstriške fare, kot je to znal Ivan v drobnih knjižici z naslovom Pripoved o Ojstrici in Ojstričanih, ki je izšla spomladi leta 2000. Knjižica je opremljena s številnimi fotografijami in vredno jo je prebrati. Izid tega dela pa je Ivana spodbudil, da se je lotil še leposlovja in v maju leta 2001 je izšla knjiga z naslovom Ljubezen na morju ter pesniški del Sreča in solze. Ob koncu leta 2001 pa je predstavil svojo tretjo knjigo, in sicer zgodovinsko pripoved o Radljah, grofu Sifridu in samostanu dominikank. V tej knjigi je izčrpno predstavil zgodovino Radelj, poimensko z imeni in priimki je zapisal vse župane od leta 1950 dalje ter knjigo bogato opremil s številnimi fotografijami. Na koncu je še dodal zgodbo o nuni Emi in grajski princesi Ani.

Z Ivanom Srebnikom se pogovarja novinarka Lidija Verdnik

Tudi ta knjiga je zelo zanimiva. In še nekaj besed o avtorju teh del: Ivan se je rodil leta 1931 pri Pogaču na Ojstrici. Kot vsi kmečki otroci je moral že zgodaj prijeti za dela, ki jim je bil kos. Imel

pa je srečo, da je stanoval čisto blizu šole in je bil dovteten za učenje. Posebno rad je prebiral knjige, ki jih je bilo pri hiši kar veliko in tudi zelo starih, saj je bil njegov oče cerkveni organist

in velik ljubitelj knjig in vse te vrednote je podedoval mladi Ivan. Že takoj po vojni leta 1945 je začel zbirati knjige in je ponovno ustanovil knjižnico na Ojstrici. Še mlad fant je bil pobudnik, da so zečeli pripravljati gledališke igre v kraju in je sam nastopal tudi kot igralec. Ob trdem kmečkem delu je bila kultura zanj sprostitev, radost in ponos.

Življenska pot ga je vodila v druge kraje, povsod pa se je ukvarjal s knjižničarstvom, tako v Slovenj Gradcu, na Ravnah, v Črni na Koroškem in nazadnje v Radljah, kjer je dal pobudo za ustanovitev občinske knjižnice in jo je potem tudi sam nekaj časa vodil.

V Radljah si je ob Vorančevi ulici zgradil tudi prijeten in topel dom, kjer sedaj kot upokojenec pridno piše in ustvarja. V imenu vseh, ki Ivana poznamo želimo, da bi izpod njegovega peresa prišlo še več lepih in zanimivih knjig. ▲

TRIDESETLETNICA DELOVANJA DŽŽSMO

MILENA CIGLER GREGORC

Kaj pomeni ta sklop črk, ki ne da nobenega smiselnega pomena? To je Društvo za zdravo življenje in skladne medsebojne odnose Dravograd. V okviru tega društva deluje tudi Rekreativsko planinsko društvo Dolga pot Dravograd.

S čim se ukvarjajo ti ljudje. Njihova dejavnost ni pridobitna. Njihovo delovanje je v smislu izboljšanja življenjskega stila ali zdravljenja kake odvisnosti, psihosomatske motnje, kot so psihoza, anksioza, depresija, odvisnost od odnosov, pomirjeval, alkohola.

V društvu najdemo tudi navseste za vzpostavljane normalnih družinskih odnosov - med partnerji, starši in otroki, starši in odraslimi otroki in drugo.

Društvo deluje po metodi dr. Hudolina, ki jo je v Slovenijo »prinesel« dr. Janez Rugelj, na Koroško pa dr. Franc Heber iz Dravograda.

Zbornik, ki je izšel ob tej pomembni obletnici, je tematsko razdeljen na naslednja poglavja: uvodne besede in misli, načine urejanja (s teki, s planinarjenjem, z biblioterapijo, s sestanki TS), odvajanje od odvisnosti (od odnosov, alkohola idr.), družinska terapija in zdravljenje psihosomatskih motenj.

Društvo se poslužuje tudi terapije 12 stopnic iz principov AA po svetu. Ta princip najdemo tudi v knjigi p. Duvala: »Otrok, ki se je igral z luno.«

Človek je simbolno bitje (cit. dr. Antona Trstenjaka), ki mora svoje življenje osmiseliti. Tudi v najslabših razmerah in najbolj obupni življenjski situaciji (npr. v taboriščih) so preživeli tisti, ki so imeli smisel. Da pa lažje preživijo, moraš skrbeti za fizično zdravje, to pa počnemo z različnimi dejavnostmi.

Mirno lahko trdim, da so prispevki, napisani v tem zborniku, na tako visoki ravni, kar se tiče strokovne literature o reševanju zgoraj navedenih težav in stisk,

nekateri v uvodnih mislih in v poglavju o planinarjenju pa pravi mali literarni biseri, kot jih je označila lektorica Barbara Šegel, da predlagam, da Viharnik objavi prispevek Katice Pisnik: V Iztokovi koči na Malih Golakih, ker je s to črtico obudila spomin na svojega moža Danila Pisnika, ki je bil med drugim zaposlen v GG Slovenj Gradec kot revirni vodja v revirju Žerjav, sicer pa odličen planinec, fotograf, plezalec, kinoamater čudovit prijatelj, in se je ponesrečil v Žerjavu l. 1987, ko mu je zdrsnilo na mokri travi in je padel s prepadne stene ter se ubil.

Zbornik je uredila Milena Cigler Gregorin z uredniškim odborom: Jožica Heber, Karmen Borko, Milica Česnik, Gretka Mlačnik, Mojca Naveršnik, Katarina Pisnik in Maks Primik.

Oblikovanje smo zaupali Studiu »OOH« iz Črne, ki ga upravlja Blanka Kamnik, lektorirala ga je Barbara Šegel, naslovnica je delo Toma Jesenič-

nika, izšel pa je v 100 izvodih.

Društvo že trideset let vodi specialist družinske medicine dr. Franc Heber. Kot terapevt je zelo priljubljen med člani društva in učenci šole za zdravo življenje in skladne medsebojne odnose.

Uspehi, ki jih dosega pri vodenju temeljijo na njegovih sposobnostih uživati se v osebno stisko človeka. Odljuje ga optimistični pristop k reševanju težav, velikokrat obarvan s humorno noto. Tudi njegovo življenje v mladosti ni bilo posuto z rožicami, saj je bil kot otrok brez staršev izpostavljen vojni vihri, nenehnim selitvam, življenju v rejniški družini (na katero ga vežejo izredno lepi spomini) in po internatih ter podnajemniških sobah.

Kljub temu se je znal postaviti na svoje noge in je postal velika osebnost in vzgledni strokovnjak med svojimi strokovnimi sodelavci, med nami, člani društva pa cenjen in nepogrešljiv terapevt. ▲

NA MALIH GOLAKIH V IZTOKOVI KOČI

KATARINA PISNIK

Od zadnjih pohodov mi je ostala najbolj živo v spominu pot na mali Golak z Iztokovo kočjo. Bilo je spomladi, majhna skupina se nas je odpravila na pot v upanju na prijetna doživetja in da se bomo izognili vročini, ki nas je doma že nekaj dni zdelovala. In res nam ni bilo vroče, ne na poti in ne v koči.

Do predmeje smo se zapeljali z avtomobili in jih parkirali na gozdni jasi. Bilo je že pozno, zato smo jo urno ubrali po strmini navzgor, dostikrat po skoraj neopazni stezi, le rdečebela markacija nas je hrabrila, da smo še na pravi poti. Vse naokrog je bilo tiho, še ptice so utihnile, le pokanje drobnih vejic ali hreščanje redkih zaplat snega pod našimi podplati, je motilo tišino. Sodeč po uri bi morali biti že v koči, a okrog nas je bil samo tih gozd. Kar iznenada pa se je tik pred nami prikazala kočja med drevjem. Skozi podstrešno okno nas je pozdravljala planinec: »Hladno bo, hladno. Drva so mokra in zakuriti se ne da.« Kljub temu smo bili veseli, saj se je že mračilo in tudi rahlo deževalo.

V koči smo se najprej lotili nahrbtnikov in jih dodobra spraznili. Šele, ko je bila lakota potešena, smo se ob drobcenem plamenu sveče razgledali. Zanemarjeno je bilo, okna in vrata so slabo tesnila, nam pa je za obleke že silil hlad. Dani se je lotil štedilnika, temeljito je očistil gorišče, dimno cev in še v dimnik se je stegnil. Kar zajeten kup saj in pepela je imel pred sabo, prižgan papir pa je v odprtini dimnika veselo zaplapolal. Tudi v nas se je prižgalo upanje, da ne bomo na mrzlem. Nato se je lotil cepljenja napol suhega polena na drobne trske, tanke kot vžigalice. Na dno gorišča je postavil košček sveče in jo oblagal s trskami, previdno, da plamenček ne bi ugasnil. Ogenj je nekajkrat obližnil trske, a prijel se ni. Upanje na toplo sobo je že plahnelo, ko so se trske končno vnele, najprej drobne, nato tudi debelejšje. Še nekaj časa smo radovedno kukali skozi špranjo štedilnika, preden smo si oddahnili. Gorelo bo. Od štedilnika se je že širila prijetna toplota, ob ste-

nah pa je bilo še vedno mrzlo. Lotevala se nas je utrujenost. Večina jih je splezala na podstrešje, kjer so samevali pogradi brez odej. Trije se nismo mogli ločiti od tople peči. Bolje na toplem in trdem kot na mehkem in hladnem. Majda se je zleknila na klop ob štedilniku, dani si je iz polen in deske napravil udoben sedež, jaz pa sem porinila mizo k štedilniku in se namestila k njej. Kako prijetno je bilo iztegniti utrujene noge in se pretegniti. Najprej se je za hrbet priplazil hlad in me ni več zapustil, pa naj sem se še tako obračala. Nato so se začele oglašati kosti, na bokih, ramenih, hrbtu - ležišče je bilo pretirno. Tudi Dani se na svojem tramu ni počutil najboljši, prilezel je na mizo. Lepo sva se zložila in pregnala hlad. Neprijetno je bilo le to, da se je ob zasuku enega moral obrniti tudi drugi, če ni hotel tvegati padca. Sicer pa je trdo in ozko ležišče imelo tudi dobro stran, pravi čas je odgnalo spanec, da nam ogenj v štedilniku ni ugasnil. Ko se je bližalo jutro, se je razkresnila nevihta z bliskom, gromom in zavijanjem vetra okrog vogalov. V sobo so kapljali planinci s podstrešja. Že napol otrpli od mraza so v objemu tople sobe vzdihovali od ugodja. Preden se je začelo daniti, smo bili že vsi okrog peči. Ivan je ugotovil, da mora ven. Odrinil je zapah na vratih in presenečen vzkliknil. Padlo je za dobro ped snega in še je naletaval. Kar po vrsti smo ga hodili občudovat, čeprav bi raje videli, da ga sploh ne bi bilo.

Se preden se je popolnoma zdanilo, smo sobo lepo pospravili in jo nič kaj radi zapustili. Skrb za avtomobile in strah pred naletavojočim snegom, nas je gnala v dolino. Čudovito je bilo gaziti po resnežnobelem snegu. Vse naokrog je bilo tiho, le od časa do časa so smreke nekoliko upognile veje in sneg je zdrsnil na tla. Le dobre pol ure vožnje in že smo bili iz snežnega kraljestva. Na poljih je bila le še tanka koprena, za nami pa so se bleščale bele gore. ▲

PRAZNUJEMO

DR. ANTON SKOBIR, MUŠEV TONČ 80 LET

ROK GORENŠEK

"Zim že precej je minilo,
od kar iz pobiča sem mož postal.
Mi trnje z rožami življenje tkalo,
po malem vsega mi je dalo
in danes z vami rad bi praznoval."

Tako lepo, prisrčno nas je povabil na svoje veliko slavlje, 80 - letnico življenja, Anton Skobir, k Dularju na Sele.

Leta 1929 je s šestimi leti začel hoditi v osnovno šolo v Kotlje. Tedaj je začel voziti Križnikov avtobus iz Prevalj v Črno na Koroškem. In že naslednje leto je hotuljska šola organizirala prvi celodnevni šolski izlet z avtobusom iz Kotelj v Črno na Koroškem. Bilo je lepo, nepozabno. Takrat, na tem izletu sva se z Antonom Skobirjem spoznala in postala prijatelj. Prijatelja sva ostala potem ves čas, ko sva hodila v šolo in še pozneje, ko sva bila prisilno mobilizirana v nemško vojsko januarja 1943. Prijatelja sva ostala tudi pozneje, ko sva se srečno vrnila iz vojske in sva še danes.

Po končani osnovni šoli, vse do prisilnega odhoda v nemško vojsko, smo se prijatelji, brdinski fantje Tone, Štručev Peter, Volenov Lojzi in jaz, zbirali ob sobotnih večerih pri Mušu, pri Štrucu ali kje drugje. Večkrat so se nam pridružili še drugi, med njimi Černjakov Franci, Pavelnov Lipi, Lednikov Franci, Protičev Anzi in drugi, vsi z Brdinj, jaz pa iz Podgore, ker tam nisem imel vrstnikov. Takrat so bili naši interesi usmerjeni v knjige, ki smo jih navdušeno brali. Za dekleta se še nismo zanimali. Posebno všeč so nam bile knjige "indijanarice", predvsem zgodbe Karla Maya. Istovetili smo se z njegovimi

junaki in jih skušali posnemati z dejanji in v govorjenju.

Aprila leta 1941 je jugoslovanska vojska pri svojem umiku pred Nemci pustila precej orožja in opreme. Tedaj so se pričela naša nočna srečanja v uniformah z municijo in orožjem. Vsi smo nasprotovali nemški okupaciji. Še danes me spreleti strah, ko se spomnim, kaj bi bilo z nami, če bi nas takrat odkrili Nemci. Takrat pa strahu nismo poznali, trdno smo bili odločeni, da bomo odgovorili z orožjem, če bi nas napadli.

V tistem času se je Tone začel učiti igrati na dva najbolj zahtevna instrumenta: citre in violino. Violino je čudovito igral. V tistem času je na njegovo pobudo nastala Brdinska godba, katero so sestavljali: Tone

z violino, Černjakov Franci s kitaro, Naceski Anzi s harmoniko in Smonkarjev Franci s klarinetom. Tisto noč, pozno jeseni leta 1942, ko so selanski pobje prisilno odhajali v nemško vojsko, je hotuljska, Brdinska godba vso noč igrala na poslovilni veselici pri Hovniku na Spodnjih Selah.

Med vojno je Tone pobegnil iz nemške vojske v partizane. Preživel je fronto in vojno in je takoj po osvoboditvi leta 1945 moral prevzeti pomembne funkcije in odgovornosti v novi državi. Njegova največja želja pa je bila napredovati, šolati se, postati človek "z imenom". In to je dosegel, eden izmed redkih Hotuljcev je študiral in napravil doktorat. Z Alojzjem Kuharjem je postal drugi doktor med Hotuljci.

Njemu se je izpolnila želja, Hotuljci pa smo ponosni nanj in na njegov veliki uspeh. Druga njegova goreča želja še iz mladosti je bila, da bi videl svet. Tudi ta se mu je izpolnila, videl je veliko sveta. Bil je v krajih, kamor le redko kdo zaide, v Afriki, Rusiji, daljni Sibiriji, tudi mongolske stepe v srednji Aziji je osvojil. To ga je obogatilo in mu zapustilo trajne spomine.

Tone pa je zelo navezan na Kotlje in svoj rojstni kraj Brdinje. V vikendici, ki jo je zgradil v gozdu na Muševem, smo skupaj preživeli marsikatero lepo, nepozabno urico. Vsako leto, na krajevni praznik Kotelj, zadnje oktobersko nedeljo, pride iz Ljubljane in ga s svojo navzočnostjo in večkrat tudi z besedo počasti.

Želimo mu še na mnoga zdrava, srečna leta, da bi jih tako lepo praznoval s svojimi dragimi. ▲

ZLATA POROKA PRI GOLOBOVIH

FRANC JURAČ

Na Golobovi kmetiji na Legnu sta v družinskem krogu slavila zlato poroko Marija in Ivan Hartman. Marija se je rodila 27. januarja leta 1933 na Završah nad Mislino, Ivan pa 13. avgusta 1929. V zakonu se jima je rodilo šest otrok, štiri hčerke in dva sinova. Ob trdem kmečkem življenju na Golobovi kmetiji sta vse skozi pridno in sodobno gospodarila. Najtežji trenutek pa je za njiju bil leta 1987 ko jima je požar uničil gospodarsko poslopje. Pred enajstimi leti sta prepustila kmetijo sinu Ivanu, ki lepo in vzorno gospodari. Zdaj na stara leta, sta ponosna na trinajst vnukov in vesela sta, ko ju pridejo obiskat. K zlatemu jubileju Mariji in Ivanu Hartmanu iskreno čestita tudi Viharnik in jima želi kar največ zdravja. ▲

Zlatoporočenca Marija in Ivan Hartman

MARINKA BUTOLEN

V letu 2000 je predsednik turističnega društva Slovenj Gradec Janez Bošnik povabil nekaj članov konference turističnega društva na razgovor o razvoju turizma v naši dolini k družini Rupret na Plešivec. To je kmetija, ki se med drugim ukvarja tudi z ovčerejo. V prijetni družbi je bil podan predlog, kako izkoristiti odvečno ovčjo volno v dobro kmetiji in prebivalcev našega območja.

Dogovorili smo se, da bomo poskusili aktivirati ljudi, ki se spoznajo na ta dragoceni material. V zimskem času smo to tudi uresničili. V Razborju sta Štefka in Marija volno na tanko spredli, urni prsti naših žena pa so spletli kape, rokavice, nogavice tudi dva lepa brezrokavnika smo dobili. Te izdelke in preostalo volno smo ponudili v prodajo ob otvoritvi pohodne poti po Kašivskem grabnu, od Suhadolnika do Plešivčnikovega mlina, ki ga je pred leti opustošila vremenska ujma. Ob otvoritvi so pri Vernerici »Postavkova dekleta« s svojimi pomočniki v celoti prikazala potek pridobivanja volne, od striženja, česanja, predenja in pletenja. Zraven so tudi prepevale stare ljudske pesmi.

V lanskem letu smo se ponovno dobili na predlog predsednika turističnega društva Slovenj Gradec Ivana Bošnika v gostilni Suhadolnik, ki je izhodiščna točka gozdno turistične poti Plešivec. Kmetija in gostilna slovi po gostoljubnosti in okusnih postrvih, ki jih pripravlja prijazna gospodinja. Ob hiši teče tudi potok z imenom Porodnica. V njihovem rodu se je rodilo že kar nekaj dvojčkov, torej ime tega potoka ni brez pomena. Na tem srečanju smo se pogovorili o marsičem in ugotovili, da živimo v krajini, ki je še dokaj neokrnjena, bogata z lesom in drugimi dobrinami. Iskali smo vire, kako s temi naravnimi dobrinami obogatiti naš kraj in njihove prebivalce.

Imamo torej les, volno, zdravilne rastline in mnogo marljivih ljudi, ki bi hoteli in znali te materiale oblikovati v izdelke in jih

Srečanje ovčerejcev na Vernerici

ponuditi v prodajo. V Slovenj Gradcu imamo lesarsko in gostinsko šolo, ki bi lahko te dejavnosti prenašale z učenjem mladih iz roda v rod. Z nami je bila tudi profesorica gostinske šole Bernarda Klančnik, ki je predlagala, da bi preko naših gostinskih lokalov in kmečkega turizma ponudili jedi po receptih naših babic. V zimskih mesecih bi organizirali družabne večere, na katerih bi predli, pletli, kvačkali iz domače volne šibja, viter, po možnosti tudi mizarili. Zraven naj bi se slišala ljudska pesem, ki bi jo »vodila« Postavkova dekleta.

Interese za te dejavnosti je treba približati v vse zaselke naše pokrajine, da bomo znali izkoristiti naše naravne danosti. Naša skrb bo predvsem, da bomo pridobili primerne mentorje. Ta program bo podprlo tudi ministrstvo za gospodarstvo iz sklada za razvoj turizma v Sloveniji. Ne v pisarnah, ampak na terenu, med ljudmi, se oblikuje turistična ponudba. Če bomo znali te izdelke lepo oblikovati in jih ponuditi v lični embalaži, bi jih lahko ponudili za poslovna darila.

Upam, da bo po naših bergovih in ravninah ponovno zacvetela ajda za žgance in v vetru zavalovila rž za košare in slamnice. Ob naših potokih pa

še raste vrbje za vitre. Morda bo zacvetel tudi modri lan.

Vabim vse, ki bodo ta sestavek prebrali in se jih bo vsebina glob-

je dotaknila, naj se s svojimi predlogi oglašijo v Turistični pisarni v Slovenj Gradcu, Glavni trg 24. ▲

ZAVAROVALNICA
MARIBOR d.d.

PE Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: (02) 88 12 700, (02) 88 12 730,

fax: (02) 88 12 737

IZBERITE MODRO SVOJO POT

**V 365 DNEH JE LAHKO SAMO
EN DAN NESREČEN.
NE PUSTITE SE PRESENETITI.**

Vaša Zavarovalnica Maribor d.d.

ČEZ GORO K OČETU

MIRKO TOVŠAK

»Mrzla decemberska noč leta 1932. Skozi temo božičnega večera se med gorskimi gmotami Olševe in Pece po neposeljeni in v sneg odeti pokrajini opotekajo tri drobne postave. Mati z dvema hčerkama se v okrilju teme trudi prebiti iz Slovenije v avstrijsko Železno Kaplo, da bi se nato v Celovcu po dveh letih končno srečale z možem in očetom Lovrom Kuharjem – Prežihovim Vorancem. Hčerki poti ne zmoreta sami in le z nadčloveškimi naporji ju mati bolj vleče kot nese s seboj. Štirinajst ur traja trpljenje, štirinajst ur je na preizkušnji ženska in otroška moč. Zaman. Par trenutkov pred njihovim prihodom čakajočega revolucionarja Prežiha aretirajo policija in do srečanja ne pride.«

Tako je dogodek izpred 70 let opisal znani domačin iz Koroške Drago Kos. Planinsko društvo Ravne na Koroškem je letos že desetič po vrsti organiziralo spominski pohod planincev iz Koprivne pri Črni do Železne Kaple v Avstriji. Zbralo se nas je preko 500 planincev, ki smo v poznih večernih urah sredi, v mrak povsem odete Koprivne pričeli svoj jubilejni pohod. V veliki večini smo bili planinci, doma iz vseh koncev Koroške, kar lepo število pa je bilo tudi pohodnikov iz drugih krajev širom Slovenije. Dobrih pet ur smo potrebovali, da smo prispeli na svoj cilj. Pot je bila nekaj krajša od tiste, ki jo je takrat prehodila Prežihova žena z otroci, tudi snega je bilo manj, zato pa med potjo ni manjkalo dobre volje in veselih pogovorov med udeleženci. Prvi, daljši postanek je bil pri Kumru, kjer so se pohodniki nekoliko odpočili in okrepčali, nato pa nas je pot vodila preko meje vse do prvih zaselkov v Avstriji, kjer so nas domačini, koroški Slovenci pričakali z navdušenjem. Ob poti so bile v sneg zasajene bakle, ki so še polepšale idiličnost tega večera, polna luna pa nam je svetila tako rekoč ves čas pohoda, tako da svetilk skorajda nismo potrebovali. Sprejem pri domačinih v Avstriji je bil res veličasten, še posebej, ker ga je polepšal slovenski igralec Polde Bibič z deklamiranjem "Zdravice«, nato pa še spontano petje udeležencev, ki jim lepih koroških pesmi kar ni manjkalo.

Ob enih ponoči smo končno prispeli na cilj, se posedli v čakajoče avtobuse in se polni lepih vtisov na ta pohod vrnili na zaslužen počitek domov v Slovenijo. Planinsko društvo Ravne se je ob jubilejnem pohodu še posebej izkazalo, saj smo vsi udeleženci v spomin prejeli knjižico »Čez goro k očetu«, ki jo je napisal Prežihov Voranc, še posebej pa smo bili veseli posvetila njegove, danes še živeče hčerke Mojce, ki se je takrat kot šest letno dekle skupaj s starejšo sestro in mamo prebijala po snegu v Železno Kaplo. ▲

1. Po dveh urah hoje nas je topel čaj pri Kumru dobro segrel
2. Organizator pohoda, predsednik planinskega društva Ravne Jože Žunec
3. Prešernova Zdravljica iz ust Poldeta Bibiča nas je med koroškimi domačini – Slovenci navdala s posebnim zanosom.

Foto Mirko Tovšak

MISEL MESECA – ZAHVALA

Kratka beseda s težo je beseda zahvale. Reči nekemu HVALA je nekaj kar včasih pozabljamo, a včasih z uporabo le-te pretiravamo. Znano je, da se zahvaliti večkrat boljše kot nikoli ali premalo. Ampak besede zahvaljevanja ne smemo izrabljati.

Hvaležnost ima svojo modrost v tem, da se ne zahvalimo samo za nek dar ali opravljeno storitev, ampak več. Zahvalimo se osebnostno in s tem naredimo oz. zgradimo na odnosu, ne da bi se tega preveč zavedali. To pa je tudi razlog, da se znamo pravilno zahvaliti. Ni potrebno vedno uporabiti in izrekat besede: HVALA TI. Če pa to naredimo, pa pogled vedno usmerimo v oči sogovornika. Imamo veliko paleto načinov izreči oziroma pokazati zahvalo bližnjemu. Bodimo pri tem izvirni in kaj je najpomembnejše - vedno iskreni, ki danes največ šteje. A ne?

Lidija Jeromel

»VESELO« NA URŠLJO GORO

NEVENKA KOTNIK

Z vso silo smo dobesedno zakorgkali v novo leto 2003 člani Športnega društva Sele-Vrhe. Pod taktirko predsednika Dušana Klemenčiča smo konec leta 2002 intenzivno pričeli z redno rekreacijo, ki poteka ob vikendih v telovadnici prve OŠ v Slovenj Gradcu.

Po utrudljivih in neprespanih nočeh pa smo se 2. januarja, tako kot vsako leto, zbrali na Poštarskem domu na Selah, od koder smo se vsi še z mislimi na toplo posteljo odpravili na našo goro, ki tako ponosno kraljuje nad našim krajem. Bilo nas je 17 takih, ki nam prazniki niso vzeli volje do vzpona na zasneženo Uršljo goro.

Tempo hoje ni bil prenaporen, razočarani smo bili le nad blatom in kopnino, ki sta kot dva tujka za zimski čas, ko bi moralo od snega kar pokati pod nogami.

Nekateri smo si pri hoji pomagali s palicami, ki so bile v veliko pomoč tistim, ki jih znajo uporabljati; nekaterim, manj izkušenim, pa so bile v veliko breme, in bi jih brez razmišljanja pustili v kakem grmu sredi poti in nadaljevali pot brez njih.

Med krajšimi postanki se je krvavo prilegel požirek pekočega žganja, ki je nepogrešljiv v nahrbtniku vsakega zavednega planinca, ki skrbi za svoje zdravje.

Po malo več kot dveh urah hoda so ta prvi med nami že ugledali stolp na zasneženi gori, kar nam je vtilo še dodatnih moči, da smo se urno povzpeli še teh zadnjih nekaj metrov.

Znani in nasmejnani obrazi so nas pričakali že na vhodnih vratih koč, ki kljub svoji pros-

tornosti ni mogla z lahkoto sprejeti vseh obiskovalcev.

Malo smo se drenjali med planinci in si našli prijeten kotic ob mizi, kjer se po nekaj urah napore hoje še kako priležeta dobra malica in čaj.

Po obilnem okreplilu smo se prvič v letu 2003 vpisali v knjigo obiskovalcev, spomnili pa smo se tudi na tiste, ki jih ni bilo z nami in jim prek sporočila na mobilni ali pa kar s kartico poslali topel pozdrav.

Vsi, ki si za malico nismo vzeli

preveč časa, smo se v gosjem redu, odpravili še do »križa«, kjer se odpre čudovit razgled po Koroški. Tu je sledilo tudi poziranje za naše fotografije, ki se kar lepo nabirajo v naših arhivih.

Spust nazaj v dolino je bil hitrejši, pa tudi nekoliko nevarnejši, saj je bila pot dokaj ledena.

Vračali smo se mimo kmetije Verneršek, tik nad njo pa smo z novim zanimanjem metali kamenje v »brezno«, da bi se prepričali o njegovi globini.

Ko smo kljub nekaj padcem in nerodnosti s težkimi nogami prikorakali nazaj do Poštarskega doma, se je v topli izbi ob zakuhanem vinu pričel naš »športni« dan počasi prevešati v noč.

Voščili smo si novo leto in malo razmigali tudi naše glasilke ob druženju z domačini MPZ Ksaverja Meška.

Noge so bile že kar težke, zato smo se toliko bolj razveselili prijetnih postelj, ki so nas čakale doma. Zaobljubili pa smo si, da bomo člani društva celo leto močno aktivni in da nam vzpon na Uršljo goro ne bo nikakršen napor. ▲

CEPLJENJE PROTI KLOPNEM MENINGITISU

Sedaj je čas, da se zaščitite pred nevarno boleznijo, ki jo prenašajo klopi!

CEPIMO v ambulanti
higiensko-epidemiološke službe
Zavoda za zdravstveno varstvo Ravne,
po urniku:
ponedeljek, sreda, petek
od 7.30 do 9.00,
vsak torek popoldan
od 14.00 do 16.00 ure
in drugo soboto v mesecu
od 8. do 11. ure.

Cepimo 3 krat z mrtvim cepivom; drugič 1 do 3 mesece po prvi injekciji in tretjič čez približno eno leto!
Za trajno zaščito cepljenje ponavljamo z enkratno injekcijo vsakih pet let!
(Pozor za tiste, ki so prejeli tretjo dozo leta 1998, oz. zamudnike iz leta 1997!)

Zavod za zdravstveno varstvo
Ravne na Koroškem

SNEŽINKE

Spet snežinke bele padajo, vsako zimo nas obiščejo. Le počasi se z neba vrtijo, kot da zemlje se bojijo.

Tud' tedaj so padale snežinke, dolgo let je že od tega, ko ob robu gozda jaz umiral sem in sanjal sem svoj zadnji sen.

Dolgo sem še tam ležal, le snežinke so me božale, neki kmetič me je pokopal, a snežinke so še padale.

Snežinke potepinke, ne pozabite na me, tu v mirnem gozdu jaz počivam, še mamica ne ve za me.

Ana Uršej

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d.d.
2380 Slovenj Gradec, Vrančev trg 1
Telefon: 88/ 43-332, faks: 88/ 42-684

E-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor: Silvo Pritrznik, univ.dipl.inž.gozd.

Odgovorna in glavna urednica: Ida Robnik
Uredniški odbor: Marlena Humek, Franc Jurač,
Gorazd Mlinšek, Ida Robnik in Brane Širnik
Likovna urednica in grafično oblikovanje: Marlena Humek

Priprava za tisk: Forma Hutter, Maribor

Tisk: ZIP CENTER, Ravne na Koroškem

Vse pravice pridržane,

© Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 2002.

Fotografije in teksti © avtorji

Oblikovalska zasnova Viharnika: Peter Vernik

Avtor naslovnice: Peter Vernik

Črno jezero na Pohorju

Avtorica fotografij na zadnji strani:

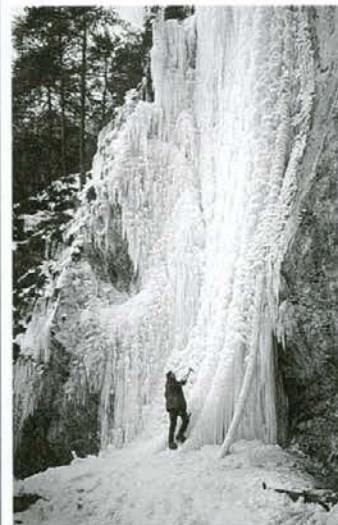
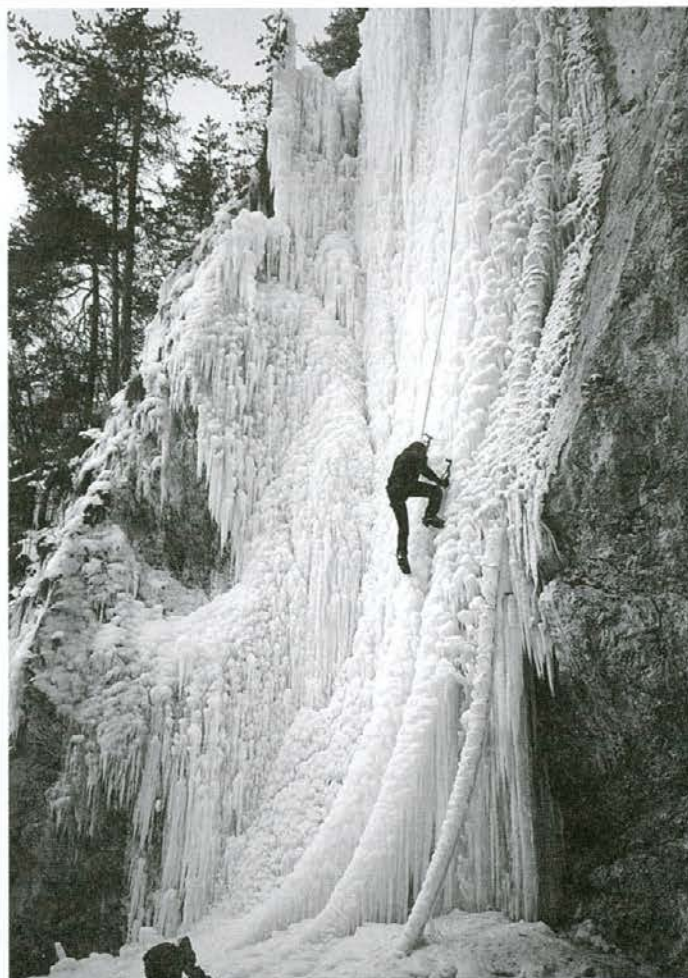
Milena Tretjak

PLEZALIŠČE GORSKE REŠEVALNE V MUŠENIKU PRI ČRNI

RAJKO ROBNIK

Letošnjo zimo je bilo kar nekaj zelo mrzlih dni. Člani Gorske reševalne službe Prevalje so si v Mušeniku pri Črni na Koroškem naredili ledeno plezališče, ki so ga tudi s pridom uporabljali za vaje plezanja dobra dva meseca. Ljudje, ki so se vozili tam mimo, so se radi ustavljali in opazovali lepo ledeno skulpturo. ▲

Foto Rajko Robnik

OBISKALI NAJSTAREJŠE

FRANC JURAČ

Člani krajevne organizacije Rdečega križa Legen vsako leto obišejo najstarejše občane na svojem območju. Na Legnu so obiskali 91-letno Fajerovo mamo Marijo Strmčnik, v domu starostnikov v Črnečah pri Dravogradu pa 90-letno Pavlo Strmčnik. Ob srečanju z obema jubilantkama so jima izročili darilo ter izrekli iskrene čestitke še za zdravo in dolgo življenje. ▲

1 Pri Fajerovi mami Mariji Strmčnik so naredili sliko kar z domačimi.
2 V Domu starostnikov v Črnečah pa je Pavli Strmčnik čestital Jure Kresnik

Foto Franc Jurac

NEKAJ O KRAJEVNIH IMENIH V KOROŠKI REGIJI

JANEZ MRDAVIČ

Leta 1988 je Koroška osrednja knjižnica "Dr. Franc Sušnik" Ravne na Koroškem s Kulturno skupnostjo Ravne na Koroškem in raziskovalnimi skupnostmi koroških občin izdala knjižico *Krajevna in domača imena v črni na Koroškem in njeni širši okolici* avtorja prof. Janeza Mrdavšiča. Knjižica je bila natisnjena v 200 izvodih in naslednje leto še donatisnjena v nadaljnjih 200 izvodih.

Avtorja smo prosili, da nam predstavi svoje delo. Odzval se je in nam v obširnejšem besedilu povedal nekaj o krajevnih imenih v Koroški regiji. Besedilo bomo objavili v dveh nadaljevanjih.

Uredništvo

Viharnik sem prva leta njegovega izhajanja redno prebiral in prebral v njem marsikaj zanimivega. Vesel sem, da je kar trideset let kljuboval težavam, ki so ga gotovo doletevale, in mu želim še dolgo prihodnost. Seveda sem bil takoj za to, da zanj napišem kaj o krajevnih in domačih imenih v Mežiški dolini. Toda tokrat sem segel nekoliko širše. Morda sem to storil tudi v upanju, da bom s tem spodbudil koga, da bi s tem delom nadaljeval. Če že nič drugega, vsaj evidentirati bi bilo imensko gradivo potrebno, ker bo z marsikatero kmetijo izginilo tudi njeno ime, a tudi o zgodovini in sedanosti krajevnih imenih se da še marsikaj povedati.

Ledinska imena (imena njiv, travnikov, gozdov) pa so vsaj pri nas še tako neobdelana ledina.

Problematike v nekaj priložnostnih sestavkih seveda ni mogoče v celoti obdelati, a tudi samo nekaj drobcev ne bo odveč, saj celo svojo bližnjo okolico slabo poznamo, kaj šele vso krajino od Ožbalta do Zadnjih travnikov v Koprivni.

V prvem delu sem obdelal nekaj krajevnih imen. Ob uradnem imenu kraja sem v oklepaju dodal ime pošte ali več pošt, v katerih območja kraji spadajo, kar omogoča lažjo orientacijo bralcu, ki krajev in njihove lege ne pozna. Temu podatku sledijo oblike imena za mestnik s predlogom, pridevnik, izpeljan iz krajevnega imena, in ime prebivalca. Navedene so oblike, ki jih uporabljajo domačini, v poševnem tisku pa oblike, ki so jih kot možne navedli avtorji leksikona Slovenska krajevna imena, znani in priznani strokovnjaki: Franc Jakopin, Tomo Korošec, Tina Logar, Jakob Rigler, Roman Savnik in Stane Suhadolnik. Svoje delo so zasnovali na podlagi gradiva, ki smo ga zbrali: za območje Dravograda in Slovenj Gradca Ivan Gams, za območje Radlje ob Dravi Mavricij Zgonik in za območje Mežiške doline Štefan Lednik in jaz.

Pri imenih je označen tudi naglas. Z naglasnimi znamenji opremljene črke izgovarjamo:

á kot v besedah *máma, Rádlje, Rávne*
q kot v besedah *brat, kraján, Črnjān*
é kot v besedah *léto, Méža, Légen*
í kot v besedah *míza, Mislínja, Prímož*
ó kot v besedah *pólje, Póhorje, Ójstrica*
ô kot v besedah *rôka, Kôtlje, gôra*

ú kot v besedah *Múha, Vúhred, Múta* (Morda bo koga presenetil naglas **Ójstrica**, ker je navajen izgovarjati *Ojstrica*, ali morda *Brézno*, ker povezuje njegov pomen z besedo *brázno* in ne z drevesnim imenom *bréza*. Kako pomembni so naglasi, se zave-mo, če slišimo nedomačina napačno izgovoriti stavek: *Prežíhov Vorānc* se je rodil v *Méžiški dolini* in je med drugim napisal romana *Jámnica* in *Požgánica* ter zbirko mladinskih črtic *Sólzice*, namesto *Prézi-hov Vóranc* se je rodil v *Mežiški dolini* in je med drugim napisal romana *Jamnica* in *Požganica* ter zbirko mladinskih črtic *Solzice*.)

Kratice v sestavku:

KLDb Krajevni leksikon Dravske banovine. Ljubljana 1937

KLK Krajevni leksikon Slovenije IV. Ljubljana 1980.

SKI Slovenska krajevna imena. Ljubljana 1985.

Imena štirih največjih krajev, nekdanjih občinskih središč.

Drávograd -a v Drávogradu, drávograjski/dravográjski, Drávograjčan/Dravograjčan; lokalno tudi Tráberk, (tráberški).

Rádlje ob Drávi Radelj v Rádljah, rádeljski, Rádeljčan. V KLDb Marenberg, prvotno imenovan Radle (1125: ad Radelach), se je začel v 13. stoletju po Marijini cerkvi in po samostanu imenovati Márenberg (že 7.1. 1268: monasterio sancta Marie in Marenberch; KLDb: prvič 1271), vendar se je ime Radel v okolici ohranilo do danes in se po drugi svetovni vojni spet uveljavilo kot Radlje ob Dravi. Zanimiv je pristavek ob Dravi, saj ne KLDb, ne KLS in ne SKI ne omenjajo nobenih drugih Radelj.

Rávne na Koróškem Raven na Koroškem na Rávnah, rávenski, Rávenčan. Do leta 1952 Gúštanj v Gúštanju, gúštanjski, Gúštanjčan). Grajska terasa in kraj, kjer je železarna, sta se že prej imenovala Ravne in železniška postaja je bila že prej Guštanj - Ravne.

Slovénj Grádec Slovénj Grádca/Slovénjega Grádca v Slovénj Grádcu/Slovénjem Grádcu, Slovénjgračan/Slovenjegráčan

Krajevna imena glede na reliefno razgibanost zemljišča

Na poimenovanje krajev v koroški krajini je vplivala reliefna razgibanost terena.

Peca -e, najvišja gora tega območja, je dala ime naselju

Podpéca -e (p. Črna na Koroškem) v Podpéci, podpéški, Podpečan)

Uršljo goro so domačini najbrž zaradi njene višine med nižjimi vrhovi imenovali preprosto Gora in je dala ime tudi naseljem:

Uršlja Gôra -e -e (v imenu kraja tudi Gora pisano z veliko začetnico) (p. Prevalje, Ravne na Koroškem); na Uršlji Gôri, uršljegôrski, Uršljegôrčan/ Uršljegôrec

Podgôra -e (p. Ravne na Koroškem) v Podgôri, Podgôrski, Podgôrčan

Pôdgorje -a (p. Pôdgorje) v Pôdgorju,

pôdgorški, Pôdgorčan/Pôdgorrec; lokalno za kraj tudi Pôdgorica. Iz otroštva mi je v spominu Pod Goro (narečno Pod Gori) za vznožje Uršlje gore na jazbinski strani. Podgorje je Črnjanom mojega otroštva pomenilo širše območje vznožja Uršlje gore na slovenjgraški strani, današnji kraj Podgorje so vsaj pri nas doma imenovali Pôdgorca.

Kot dopolnilo imenu nastopa gora samo še v primerih:

Črnéška Gôra -e -e (p. Dravograd) na Črnéški gôri, črnéški, Črnčan, SKI še: črneškogôrski, Črneškôgorčan

Libelíška Gôra -e -e (p. Dravograd) na Libelíški Gôri, gorjanski/ libelíški, Gorján/Libeličan; SKI še: libelíškogôrski, Libelíškogôrčan

V primeru Črneške in Libelíške gore gre za isto pobočje Strojne nad sosednjima vase-ma Črneče in Libelíče.

Gráška Gora -e -e (p. Podgorje pri Slovenj Gradcu) na Gráški Gôri, graškogôrski, Graškogôrčan.

Pohorje nastopa le v dopolnilih: Ribnica na Pohorju, Sv. Primož na Pohorju

Ríbница na Pohorju -e (p. Ribnica na Pohorju) v Ribnici, ríbníski, Ríbničan

Zelo pogosta osnova krajevnih imen je **Vrh** z ustreznim prilastkom, nastopa v uradnih krajevnih imenih: Brezni Vrh, Goriški Vrh, Janževski Vrh, Kozji Vrh nad Dravogradom, Ludranski Vrh, Otiški Vrh, Preški Vrh, Suhi Vrh pri Radljah, Suhi Vrh pri Ravnah na Koroškem, Tolsti Vrh pri Ravnah na Koroškem in Završe

Brézni Vrh -ega -a (p. Radlje ob Dravi, Podvelka) na Bréznem Vrhu, brézenski, Brézenčan/Brezjánar. SKI še: breznovrški, Breznovršec

Goriški Vrh -ega -a (p. Dravograd) v/na Goriškem Vrhu, goriški, Goričan/Góričan SKI še: goriškovrški, Goriškovršan

Jánževski Vrh -ega -a Lokalno tudi **Jánžev Vrh**, (p. Radlje ob Dravi, Podvelka, Ribnica na Pohorju); domačini uporabljajo oblike: na Jánževskem Vrhu, šentjánževski in šentjánški, šentjánževčan ali šentjánčan; SKI še: janževskovrški/jánževski; Janževskovrščan/Jánževčan

Kózji Vrh nad Dravogradom -ega -a (p. Dravograd) v/na Kózjem Vrhu, kozjevški, Kozjevčan; SKI še: Kozjevščan

Lúdranski Vrh -ega -a (p. Črna na Koroškem) na Lúdranskem Vrhu, lúdranski, Lúdrančan SKI še: ludranskovrški, Ludranskovrščan; lokalno tudi Lódrančki Vrh, lódrančki, Lódrančan

Otiški Vrh -ega -a, (p. Dravograd) v Otiškem Vrhu, otiški, Otiškovčan; SKI še: otiškovrški, Otiškovšan

Préški Vrh -ega -a (p. Kotlje, Ravne na Koroškem) na Préškem Vrhu, préški, Préžičan; SKI še: preškovrški, Preškovrščan/Préščan

Súhi Vrh pri Radljah -ega -a (p. Radlje ob Dravi) na Súhem Vrhu, SKI: suhovrški, Suhovrščan; lokalno tudi Šentjánž, šentjánški, Šentjánžan/Šentjánžčan

Súhi Vrh -ega -a (p. Ravne na Koroškem, Prevalje) na Súhem Vrhu, suhovrški, Suhovrščan

Tólsti Vrh pri Mislinji -ega -a (p. Mislinja) na Tólstem Vrhu, tólstovrški, Tólstovrščan/Tolstovrščan

Tólsti Vrh pri Ravnah na Koroškem -ega -a (p. Ravne na Koroškem, sicer enako kot pri prejšnjem)

Závřše Završ (p. Mislinja) v Závřšah, závřški, Závřšan; lokalno še Šentvid. (Nastalo iz Završje)

Izraz *brdo* je samostalnik srednjega spola. Pomeni nevisoko, navadno podolgovato vzpetino, *brdina* pa vzpetino, breg in je med drugim osnova naših krajevnih imen:

Brdinje Brdinj (p. Ravne na Koroškem) na Brdinjah, brdinjski, Brdinjec. Vznóžje Brdinj pri Kotljah se imenuje Póbrje (nastalo iz Pobrđe)

Dólga Brda -e -e (p. Prevalje) na Dólgi Brdi, dolgobrški, Dolgobrdčan/Dolgobrdčan, SKI še: *dolgobrdski*. Ime je v KLDb tudi še zapisano kot Dolgo Brdo

Samostalnik *dol* je zastarel izraz za dolino in je pogosto slovensko krajevno ime. Pri nas nastopa v krajevnem imenu **Josipdol**. Glej med krajevnimi imeni iz svetniških imen!

Končnica *-ič* pomeni osnove zmanjša, tako torej Spodnji, Srednji in Gornji Dolič pomenijo doline. Spodnji Dolič spada v občino Vitanje

Górnji Dólič/ Górnji Dólič Górnjega Doliča (p. Mislinja) v Górnjem Dóliču/Górnjem Doliču, dóliški, Doličan; SKI še Gornjedoliški in Gornjedoličan

Srédnji Dólič Srédnjega Dóliča/Srédnjega Doliča (p. Mislinja) v Srédnjem Dóliču/Srédnjem Doliču, dóliški, Doličan SKI še: *srédnjedoliški*, *Srednjedoličan*

Dóbrava je valovit ravninski svet, deloma porasel z drevjem., *gmájna* pa neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov

Dóbrava -e (p. Radlje ob Dravi) na/v Dóbravi, dóbravski, Dóbravčan

Dóbrova pri Dravogradu -e (p. Dravograd) na Dóbrovi, dóbrovski, Dóbrovčan; lokalno tudi Dóbrava

Mislinjska Dóbrava -e -e (p. Podgorje pri Slovenj Gradcu, Mislinja) v Mislinjski Dóbravi, dóbravski, Dóbravčan; SKI še: *mislinjskodóbravski*, *Mislinjskodóbravčan*. Lokalno Dóbrova

Gmájna -e (p. Dravograd, Slovenj Gradec) na Gmájni, gmájnski, Gmájnar; SKI še: *Gmájčan*; lokalno za prebivalca Zagmájčan

Vráta Vrat (p. Muta, Dravograd) področje, kraj, ki omogoča naraven (najbrž ozek, tesen) prehod na kako drugo področje na Vrátih, vráčki; SKI še: *vrački*

Ójstrica -e prej kdaj Kinperch (1263) (p. Dravograd) na Ójstrici, ójstriški, Ójstričan

Jamnica -e (p. Prevalje) na/v Jamnici, jamniški, Jamniččan

Medtem ko nam imena, kot so Dol, Dolič, Dobrava ipd. vzbujajo občutek odprtosti, si pod izrazom **kot** v krajevnih ali ledinskih imenih predstavljamo med dve vzpetini stisnjen, zaprt svet, še posebno utesnjen, če mu je dodan prilastek hudi.

Kót pri Prevaljah -a (p. Prevalje) v

Kótu, Kótnik SKI še: *kóški*. Kó(t)čan

Húdi Kot -ega -a (p. Ribnica na Pohorju) v Húdem Kotu; lokalno za prebivalca tudi Ribniččan; SKI še: *hudokótski*, *Hudokó(t)čan*

Jázbina -e (p. Črna na Koroškem) v Jázbini, jázbinski, Jázbinec

Ime Jazbina ni nastalo iz živalskega imena jazbec, temveč iz zastarelega samostalnika jazba, ki je pomenil brlog. Ledinsko ime kraja, kjer izvira Jazbinski potok, ima množinsko obliko Jazbine.

Krajevna imena iz rastlinskih imen in izrazov v zvezi z njimi

Brézni Vrh -ega -a (p. Podvelka) na Bréznem Vrhu, brézenski, Brézenčan/Brezjánar; SKI še: *breznovřški*, *Breznovřec*

Brézница -e (p. Prevalje) na Bréznici, brézniški, Brézniččan

Brézno -ega (p. Podvelka) v Bréznu, brézenski, Brézenčan, Brézniččan

Brézovec -vca (p. Radlje ob Dravi) na/v Brézovcu, brézovski, Brézovčan; lokalno tudi (Sv.)

Tríje Králji, Tréh Králjev pri Tréh Králjih, trikráljski, Trikráljčan/Trijekraljčan

Bukóvska vas -e -í (p. Dravograd); v Bukóvski vasi, bukóvski, Bukóvčan; SKI še: *bukovskováški*, *Bukovskováščan*

Dóbjá vas -e -í (p. Ravne na Koroškem) v Dóbjí vasi, dobjeváški, Dobjevaščan

Javórze -a (p. Črna na Koroškem) v Javóřju, javóřski, Javóřec/Javóřčan. Uradno se deli na Spodnje in Zgornje

Koprívna -e (p. Črna na Koroškem) v Koprívni, koprívnski, Koprívčan. Lokalno samo: koprívski, Koprívec

Léše Leš (p. Prevalje) na Léšah, léški/lešánarski, Lešan/Lešánar

Podlípje -a (p. Muta) v Podlípju, podlípški, Podlípčan

Krajevna imena iz svetniških – po patronih farne ali podružnične cerkve

V leksikonu Cankarjeve založbe SKI so obdelana tale krajevna imena, nastala iz imen patrona farne ali podružnične cerkve: Janževski Vrh, Jósipdol, Sv. Boštján, Sv. Dániel, Sv. Dúh, Sv. Óžbalt, Šv. Primož na Pohorju, Sv. Vid (ljudsko Šentvid), Šentánel, Šentjánž nad Drávčami, Šentjánž pri Drávogradu, Šentilj pod Turjákom, Šmártno pri Slovájem Gradcu, Šmiklávž, Úřlja Góra. Kot ljudsko ime za prebivalca Radelce navajajo SKI tudi ime Šentjurčan (in Remšniččan) p. Podvelka

Janževski Vrh Glej pod imeni Vrh!
Jósipdol (p. Ribnica na Pohorju) v Jósipdolu, jósipdolski, Jósipdolčan

Óžbalt -a (p. Óžbalt, Kapla) v Óžbaltu, óžbaltski, Óžbalt(t)čan

Sv. Boštján Sv. -a (p. Dravograd); običajno: pri Boštjánu, boštjánski, Boštjánčan; SKI še: Sv. Boštján, svetoboštjánski, in Svetoboštjánčan

Sv. Dániel Sv. -a (p. Dravograd, Trbonje, Slovenj Gradec) pri/na Dánielu, danijelški, Danijelčan; SKI še: pri/na Sv. Dánielu, svetodanijelški, Svetodanijelčan

Sv. Dúh Sv. -a (p. Dravograd) na Sv. Dúhu; SKI še: *svetodúški*, *Svetodúhar*

Sv. Primož na Pohorju Sv.-a (p. Vuzenica) na Prímóžu, prímóški, Prímóžčan; SKI še:

pri/na Sv. Prímóžu, svetoprímóški, Svetoprímóžčan; lokalno tudi Šentprímóž pri/na Šentprímóžu, šentprímóški, Šentprímóžčan

Sv. Vid -a (ljudsko Šentvid) (p. Vuhred, Vuzenica) Pri Sv. Vidu, lokalno Šentvid in zato v Šentvidu, šentvíški, Šentvíčan; SKI še: pri Sv. Vidu, svetovídski, Svetovídčan

Šentánel -a (p. Prevalje); v Šentánelu, šentánelski, Šentánelec/Šentánelar

Šentjánž nad Drávčami -a (p. Vuzenica) v Šentjánžu, Šentjánški, Šentjánžčan/Šentjánčan

Šentjánž pri Drávogradu -a (p. Dravograd) V Šentjánžu, šentjánški, Šentjánčan; SKI še: *Šentjánčan*; lokalno tudi Šentjan/Šentján

Šentilj pod Turjákom -a (p. Slovenj Gradec) V Šentilju, šentiljski, Šentiljčan

Šmártno pri Slovájem Gradcu -a/-ega (p. Slovenj Gradec) v Šmártnu/Šmártnem, šmárški, Šmárčan; SKI še: šmartenjski. Lokalno tudi Šmartin

Šmiklávž -a (p. Podgorje pri Slovenj Gradcu) v Šmiklávžu, šmiklávški, Šmiklávčan

Št. Ilj -a (p. Slovenj Gradec) **Tomaška vas** v Tomáški vasi, tomáški Tomažčan; SKI še: *tomaškováški*, *Tomaškovaščan*

Nekaj povzetkov:

O višinski razgibanosti terena pričajo tudi krajevna imena z dodatnim desnim predložnim dopolnilom:

Predlog **na** nastopi petkrat: Ribnica na Pohorju, Lehen na Pohorju, Sv. Primož na Pohorju, Črna na Koroškem, Ravne na Koroškem, vendar moramo Črno na Koroškem in Ravne na Koroškem v tem primeru odštetiti.

Predlog **nad** nastopi trikrat: Koziji Vrh nad Dravogradom, Branik nad Muto, Sv. Primož nad Muto.

Predlog pod nastopi le enkrat, in sicer v imenu: Šentilj pod Turjákom.

Predloga **pri** (petkrat) in **ob** (dvakrat) nastopata le ob imenih dolinskih krajev: Dobrova pri Dravogradu, Šentjánž pri Dravogradu, Šmartno pri Slovenj Gradcu, Radlje ob Dravi, Brezno ob Dravi, kar pa ne velja za Podkraj pri Mežici in Tolsti Vrh pri Ravnah na Koroškem.

V predpinskih krajevnih imenih prevladuje predpona **pod-**: Podgora, Podgorje, Podklanc, Podlípje, Podvelka, **na** (dvakrat): Navřški Vrh in le enkrat **za-**: Zagrad.

Prav tako tudi levi prilastki spodnji -a -e, srednji (med srednjim in gornjim) in zgornji -a -e izražajo višinske odnose med kraji: Spodnji in Zgornji Razbor, Spodnji, Srednji in Gornji Dolič, Spodnje in Zgornje Javorje, Spodnja in Zgornja Kapla, Spodnja in Zgornja Vižinga,

Nasploh lahko ugotovimo, da so avtorji Slovenskih krajevnih imen dodajali predvsem izimenske pridevniške oblike in imena prebivalcev krajev z dvedelnim imenom. To so imena Gora, Vrh, Dolič in svetniška imena z levim prilastkom: *libeliškogóřski*, *Libeliškogóřčan*; *ludrnkovřški*, *Ludrnkovřčan*, *srednjedoliški*, *Srednjedoličan*, *svetodanijelški*, *Svetodanijelčan*. Prilastek Sveti (Sv.) domačini navadno izpuščajo (Boštjan, Dániel, Óžbalt) ali pa uporabljajo obliko s Šent. V tem primeru sta se razvili tudi pridevnik in oblika za ime prebivalca. ▲

* 1933
+ 2003

Po vseh vrhovih je mir,
po vseh gozdovih že nikjer diha
več ni,
ptice v gozdu molče.
Potrpi srce, kmalu počiješ še ti.

TRETJAK BERNARD

Moreča sivina zimskih dni, ko mokrota prekriva našo zemljo, premaguje človeka, da se poglubi v resnice. Mirna, z belino pokrita narava nas privede v trenutke razmišljanja. Začrtana pot sreče, trpljenja, upanja - je stkana iz minljive krhke niti, ki se pretrga tam, kjer si želimo njenega nadaljevanja. Zato čustva ne morejo dojeti skrivnostnih poti usode, ki je dopustila, da je rahli zimski veter zašumel v gozdovih dreves in odnesel zadnji list življenja Bernarda Tretjaka.

Bernardu se je list življenja odprl 10. marca 1933 na Gradišču, v družbi brata in treh sester. Otroška, težka in nič kaj roznata leta 2. svetovne vojne je preživel pri Mačku na Primožu, od koder so leta 1944 odpeljali očeta v Dahau, mamo in ostale v Begunje, sam pa je ušel in bil nekaj časa pri Jamniku. Po odsluženem vojaškem roku se je leta 1953 zaposlil kot sekač na Gozdnem gospodarstvu v Radljah in delal vse do upokojitve leta 1986. Bernard si je za svojo življenjsko sopotnico izbral Lebičevo Marijo, jo leta 1957 popeljal pred oltar in zaživel novo življenje. Obnovila sta hišo in gospodarska poslopja. Življenje sta podarila hčerki Eriki in sinu Jožetu in ju lepo pripravila za vstop v samostojno življenje - ustvarjanje novih družin. Jesen življenja so mu tako popestrili vnuki: Andrej, Tina, Barbara in Primož.

Čeprav ga je pred sedmimi leti preizkušala bolezen, se ni vdal. Ker mu je bila vtkana velika ljubezen do gozdov, je v njem našel poseben mir in navdih za življenje. Rad je pripravljali skodelce, drva in urejal okolico. A sedaj, ne bo več poslušal trušč padajočih dreves, ne ptičjega petja v prebujajočem se dnevu in ne pesmi motornih žag. Poleg njega je v soboto unemel njen glas - njegovo utrujeno in izčrpano srce je oddalo zadnjo kapljo krvi in za vedno obstalo. Strnile so se vse poti v eno - pot v večnost. Stopinj ni več, ne besed in ne topline, ki jo je izžareval domu in svojim. Poti se bodo zaraščale in izginjale sledi, koder je pešačil in ustvarjal. Gozd je občutil njegov korak, vse še vedno čaka, vendar zaman, koraka ni več čutiti.

Zdaj drevje tiho vam šepetaje in veter poje melodije, tu v kraju vašem naj duša si spočije.

Zahvalijo se vsem sosedom za pomoč.

Žvikart Lidija

PEŠČENA URA

Tisti trenutek, ko se rodiš
Nekdo (z veliko se piše)
obrne uro peščeno,
ki novo ti pot življenja zariše.
Pesek prav fini rahlo drsi,
skozi grlo stekleno
hitijo trenutki, izteka se čas,
življenje oteka nekam v megleno.
Kako bi ustavili sile neznane,
ki pehajo nas na konec poti?
Ura peščena nima prepreke,
pesek zares že h kraju polzi.

Marija Omulec

* 1910
+ 2002

Vsi, ki radi jih imamo
nikdar ne umro,
le v nas se preselijo,
so in tu ostanejo.

JUSTINA REDNAK

Na svetu je mnogo lepih stvari katerih naše življenje ne more nikdar spremeniti. Potem pa pride čas smrti, čas žalovanja in čas jokanja. Pot je bila prehojena in končalo se je življenje Justine Rednak, Golčarjeve mame iz Gornjega Doliča.

Častljivo starost 92 let je dočakala. 29. septembra leta 1910 se je rodila na Golčmanovi kmetiji, kjer je skupaj s starši preživljala brezskrbno in srečno otroštvo. Po otroških in mladostnih letih je morala kaj hitro prijeti za trdo kmečko delo in leta za letom je garala in obdelovala strmine Golčmanove kmetije. Leta 1941 se je poročila z Vinkom Rednakom, Vrtaškim Vinkom iz sosednjega Kozjaka. Ker majhna Golčmanova kmetija ni dajala dovolj za preživetje, se je mož zaposlil na takratni železnici. V zakonu je rodila pet otrok; Helico, Franca, Ivana, Tiniko in Antona. Ob skromni moževi plači je vse vzgojila v pridne in poštene. Ko pa so si otroci ustvarjali svoje družine in so odšli za doma, na kmetiji ni ostala sama. Sin Franc in snaha Trezika sta za njo lepo skrbela, še posebej v času bolezni.

Golčmanova mama pa je bila ena tistih slovenskih mater, ki je poleg svojih otrok vzgojila še pet otrok svoje sestre Bernarde in jih spravila do kruha. Radi so prihajali k njej, posebej pa je bila vesela svojih trinajst vnukov in trinajst pravnukov. Za vse je imela vedno lepo in toplo materinsko besedo. Takšno kot smo poznali Justino Rednak, jo bomo ohranili v lepem in trajnem spominu.

F.Jurač

Ni vas na pragu več, ni vas v hiši,
nihče več vašega glasu ne sliši,
zato pot nas vodi tja, kjer rože
cvetijo
in sveče vam v spomin gorijo.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi ljube mame, babice in prababice

JUSTINE REDNAK, Golčmanove mame
iz Zgornjega Doliča

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so jo v tako lepem številu spremljali na zadnji poti ter ji darovali cvetje, vence, sveče in za svete maše.

Hvala vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih kakor koli pomagali in nam izrazili sožalje. Prav lepa hvala dr. Tilki Prevolnik in osebju zdravstvenega doma Mislinja. Hvala guverniki Francu Juraču za ganljivo izrečene besede slovesa, dekliskemu pevskemu zboru župnije sv. Mihaela iz Soštanja za petje med mašo in ob grobu, župnikoma Mirku Horvatu in Marjanu Nemcu za pogrebni obred, godbeniku za odigrano Tišino ter Jerneju Zaveršniku za pogrebne usluge.

Vsem in vsakomur še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: sinovi Franc, Ivan, Tone ter hčerki Mihaela in Tinika z družinami.

* 1919
+ 2003

MARIJA MATIJA

V Kotljah na pokopališču pri sv. Marjeti smo se v petek, 24. januarja 2003 poslovili od Marije Matija, rojene Gorenšek, Okrogovske, Habrove Mimke.

Marija je bila rojena 25. septembra 1919 kot deseti otrok pri Okrogovniku na Prežihovem vrhu. Umrila je 21. januarja 2003 v 84. letu življenja na isti dan, kot se je poročila. Za moža je vzela soseda Habra na Prežihovem vrhu. Hotuljci smo ga klicali Habrov Šiman, ki je bil izreden človek. Znal je narediti vse, kar je bilo takrat potrebno za življenje na kmetiji, bil je delaven, s smislom za red in čistočo, skratka, vzor dobrega moža. V zakonu so se jima rodili štirje otroci; eden je kmalu po rojstvu umrl, trije pa so preživeli. Živel so srečno. V hiši, v hlevu, okrog hiše je vladal vzoren red, vsaka stvar je bila na svojem mestu. Ljudje so radi prihajali k njima na obisk in dober mošt. Šiman je umrl leta 1980 in kmalu po njegovi smrti se je Mimka preselila h hčerki Štefki.

Mimka je bila vse svoje življenje prijazna, gostoljubna ženska. Ljubila je Šimana, svojega moža in svoje otroke ter svojo domačijo na Prežihovem vrhu v Kotljah. Tako bomo tudi ohranili v svojih spominih in jo nosili v srcih vsi, ki smo jo poznali.

Rok Gorenšek

* 1928
+ 2003

MARIJA KOPRIVNIK

Življenje se spreminja iz dneva v dan, trenutki bežijo, lepi in težki. Spomin je globoko v srcu shranjen in tam goreče utripa in tolaži, na drago mamo, babico in prababico Marijo Koprivnik. Lansko leto, 28. decembra smo položili k zadnjemu počitku njeno teto Justino Rednak, po enem letu pa smo se poslovili še od nje. Klonila je pod težko boleznijo, ki jo je načela že pred 32 leti.

Pokojna Pantnerjeva Micka, kot smo jo klicali, se je rodila 3. januarja leta 1928 v Panterjevi koči mami Ivani in očetu Egidiju. Skupaj s starši in sestro je preživljala težka otroška leta, ki so bila večkrat slaba kot dobra, pa vendar že takrat si je nabrala izkušnje za svoje nadaljne življenje. V letih po vojni je služila pri Iršiču in na Pantnarjevi kmetiji, ko pa je v osnovni šoli Dolič upraviteljeval Franjo Kogelnik, se je Micka zaposlila v osnovni šoli kot kuharica. Leta 1952 se je poročila z Ludvikom Koprivnikom in v Panterjevi koči sta si z možem uredila lepo zakonsko ognjišče, v katerem so se jima rodile tri hčerke: Mihaela, Danica in Mira. Dobrih štirinajst let je družina lepo in srečno živela. Ker pa življenje prinaša tudi spremembe, je bilo za Micko hudo, ko ji je 30. marca leta 1966 umrl mož Ludvik. Ostala je sama s hčerkami in vzgajala jih je ob skromni moževi družinski pokojnici. Pustila je delo v šoli in se posvetila vzgoji svojih otrok. Težko je bilo, hodila je na dneve k Pantnerjevim, Cvitežnikovim, Rebernikovim in Kovačevim in tako odsluževala zemljo, na kateri je imela sejane nekatere pridelke. Micka pa je bila tudi ena tistih, ki je znala dobro kuhati in nešteto je bilo "ohcei" in sedmin, na katerih je kuhala. Z velikim veseljem je pomagala pri gradnji nove hiše, ki sta jo gradila hčerka Mira in tast Ivan, njen najsrečnejši dan v življenju pa je bil gotovo leta 1987, ko se je družina vselila v novo hišo. Ko je v novi hiši preživljala jesen življenja, je bila vesela ko so ob njej bili štirje vnuki, še prav posebej pa je imela rada pravnuke Blaža, Heleno in Aljaža.

Pokojna Micka je bila vseskozi vesela in družabna ženska, ob raznih srečanjih z njo smo se radi povesele in velikokrat tudi nasmejali. Bila je vedno odprta do sočloveka. Vsakomur je v težavah znala pomagati, svoje skrbi pa je pogosto ohranila zase. Ni se razdajala in bila je ena tistih slovenskih mater na Slovenskem, ki je znala ceniti svojo večkrat težko življenjsko pot. Njena smrt zapušča veliko praznino v krogu svojih najdražjih in v nas, ki smo z njo živeli in nešteto je trenutkov, v katerih jo bomo pogrešali.

Mirno in tiho se naj spočije v grobu ob svojem možu. Hvala ji za vse in naj ji bo lahka domača zemlja, ki jo je pokojna Micka spoštovala in ljubila vse življenje.

Žalujemo hčerkam Mihaeli, Danici in Miri z družinami pa izrekam v imenu občine, Društva upokojencev Mislinja in v svojem imenu globoko in iskreno sožalje.

F.Jurač

List z drevesa odleti,
a drevo ostane,
človek s sveta se poslovi,
a v mislih večnosti
z nami živi.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame in stare mame

MARIJE KOPRIVNIK

iz Gornjega Doliča 38 pri Mislinji

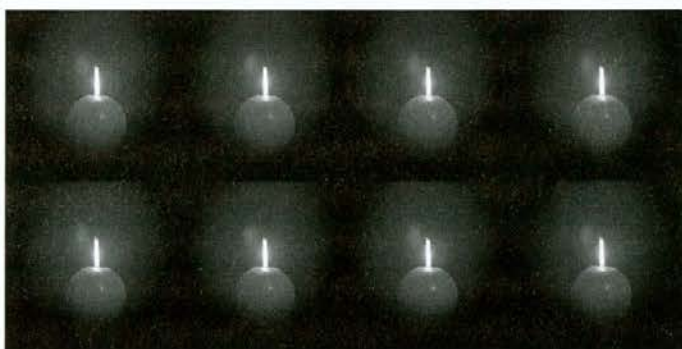
se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam kakor koli pomagali v najhujših trenutkih ter ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše.

Hvala vsem za spremstvo na njeni zadnji poti. Prav lepa hvala bolnišnici dr. Petra Držaja, oddelku za intenzivno terapijo in nego v Ljubljani za lajšanje bolečin, vsem sosedom, ki ste ji pomagali pri premagovanju njene bolezni in vsem društvenim in krajevnim organizacijam.

Iskrena hvala cerkvenim pevcem za zapete žalostinke med mašo zadušnico, pevcem Doliškega okteta za petje pred odprtim grobom in Frančku Juraču za govor pred grobom.

Hvala župnikoma Mirku Horvatu in Tinetu Tajniku za pogrebni obred ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pri Mislinji.

Žalujemo: hčerke Danica, Mihaela in Mira z možema, vnuki Brigita z možem Ivanom, Metka, Andreja z Dušanom, Peter s Sašo ter pravnuke Blaž, Aljaž in Helena.

* 1932
+ 2002

ADI SMOLAR ST.

Ob vsakem zaključku je nov začetek. Gospod Adi Smolar se je rodil 6. februarja leta 1932 pri Cigulu v Trbonjah. Svojo bogato življenjsko pot je zaključil 19. decembra 2002 na Muti.

Ustavilo se je plemenito srce, ki je bilo za ves svet, ki ni znalo sovražiti; je le ljubilo. Umirile so se roke, ki so neutrudno skrbele za dom, ki so znale ponuditi toplino s pozdravom. Roke, ki so zaznamovale čas, ustvarjale zgodovino, kadar so z užitkom postavljale glasbene znake v notno črtovje, vihtele dirigentsko palico kar trem pihalnim godbam: Pihalnemu orkestru Šentjanž, Godbi na pihala Trbonje in pred leti Kmečki godbi Pernice. Ne bo se več pozdravil z Rogisti iz Lovske družine z Mute, ki jim je bil v veliko pomoč. Ustavil se je njegov korak, ki je premeril vse lovške stezice po gozdnih njihovega revirja in pomagal soustvarjati pravo zeleno bratovščino na Muti. Mnogi se ga bodo spominjali z njegovo trobento, s katero je znal na obraz privabiti smeh in solze, naj je zaigral v godbah ali v narodno-zabavni skupini Fantov treh dolin. Starejši oboževalci njegove muzike se še vedno spominjajo njegovih prvih zabavnih nastopov, kako je bilo veselo, ko so igrali Cigulovi pobi.

Po njegovem odhodu je za njim ostala praznina, le misli so polne lepih veličastnih spominov nanj, ki smo ga premalo poznali. Vedeli smo za njegovo dobroto, talent in skromnost. Ob njegovem slovesu na njivo počitka smo šele spoznali, koliko je gospod Adi pomenil bližnji in daljni okolici na Koroškem. Za njim žalujejo vsi, ki smo ga imeli radi, žena Zinka, sin Adi in hčerka Diana z družinama, bratje Hanzi, Toni in Oto z družinami ter vsi ostali sorodniki. Ohranili ga bomo v večnem spominu in ko bomo govorili o glasbi, lovstvu, dobroti, iskrenosti in prijaznosti, bo naš dragi stric Adi vedno z nami.

S spoštovanjem postojmo ob njegovem grobu, podarimo cvetlico, prižgimo svečko ali mu poklonimo le lepo misel.

LEDENI CVET

Postoj popotnik, ustavi truden svoj korak.
Ustavi oko na meni in si odpočij,
saj tvoj našmeh na ustih je tako grenak,
zato dušo svojo na meni si izlij!

Sredi mrzle zime sem pognal svoj cvet;
v led ujel modrino sem neba.
Pokazati hočem ti prelepi svet,
zato se ne upiraj in poslušaj glas srca!

Tihi gozd je moj prijatelj,
njegova senca boža me mehko.
In veter v krošnjah mi igra sonate,
vilinska glasba, to za moje je uho.

Še sončni žarek plašno je obstal,
zadržal korak, kot bi se bal,
da njegov poljub uničil mojo bo milino,
dar narave, ki igra se z mrzlo zimo.

Zato povem, še enkrat postoj popotnik
in prisluhni tihi melodiji,
vabi modri te ledeni cvet,
ki zacvetel samo je zate, v vsej zimski tej idili.

Saj, ko pomlad se znova prebudi,
ko vse poganja kal in vse cveti,
takrat vedi, da zaprla se bo moja cvetna čaša,
ujeta vanjo pesem vetra in vonj zime,
ki jo pomlad odnaša.

J. B.

* 1954
+ 2002

ANTONIJA ROŽEN

V Kotljah na pokopališču sv. Marjete smo se v sredo, 11. decembra 2002 poslednjič poslovili od Tončke Rožen, Rozine Tončke iz Podgore.

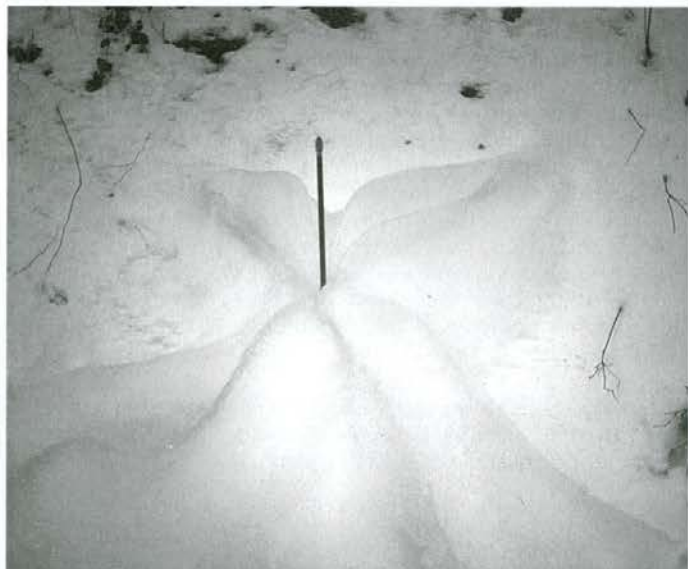
Tončka se je rodila 5. junija 1954, umrla pa je 7. decembra 2002 v 49 letu življenja. Izhajala je iz revne družine, v kateri je bilo šest otrok. Živeli so v Kotu pri Prevaljah na lepi Šumahovi kmetiji. Pozneje je na Ravnah obiskovala in uspešno končala industrijsko šolo. Izučila se je za poklic rezkarke. Preselila se je na Ravne in se zaposlila v železarni kot rezkarka v mehanični delavnici. Njene sodelavke in sodelavci nikoli niso mogli pozabiti njenega prihoda v železarno, ko je bila tako mlada, lepa in zgovorna. Bila je postavna, vedno nasmejana, živih, žarečih oči in zardelega obraza. Takšno dekle ne ostane dolgo samo. Tudi Tončka ni bila. Devetnajst let stara se je poročila z Roženovim, Rozikinim sinom Dragom iz Podgore pri Kotljah. Njun zakon je bil srečen. Ustvarila sta si družino. Tončka je rodila dva sinova: Boštjana in Andreja. Štirinajst let je mlada družina živela v sreči in zadovoljstvu. Potem pa se je zgodila strašna nesreča. Pri delu v železarni se je smrtno ponesrečil njen mož Drago Rožen, električar. Tončka je postala mlada vdova, v najlepših letih svojega življenja, sinova pa siroti brez očeta. Njihovo življenje se je čez noč spremenilo. Lepo je skrbela za svoja sinova, ju vzgajala in jima omogočila, da sta prišla do svojega kruha.

Tončka je bila aktivna članica PGD Kotlje še v času, ko je živel njen mož. Za svoje delo v društvu je prejela več lepih in visokih odlikovanj. Gasilka je ostala tudi po moževi smrti. Skušala je pozabiti bolečino, toda spomini na tragično možovo smrt so poglobljali žalost in počasi se je prepustila, tonila in obnemogla. Zadnje dni je preživela v agoniji trpljenja, njeno izmučeno srce je za vedno obstalo.

Kljub tem tragičnim zadnjim letom pa je bila Tončka večino svojega življenja zgovorna, prijazna ženska; prijetno in veselo je bilo v njeni družbi.

Vsi, ki smo jo poznali, smo ji hvaležni za trenutke, ko je bila z nami v družbi in nas je razvedrila s svojo prisotnostjo. Ohranili jo bomo v trajnem spominu.

Rok Gorenšek

* 1951
+ 2003

MARIJAN COKAN

Ko so tistega turobnega zimskega večera zvonovi Elizabetine cerkve v Slovenj Gradcu odzvonili večno luč, se je nedaleč od cerkve v slovenjegraški bolnišnici utrujen s težko boleznijo poslovil od svojih najdražjih in tiho odšel Marijan Cokan iz Šmartna pri Slovenj Gradcu. Žalostna vest je presekala tesnobo v srcih slehernega, ki so kljub naboljšim željam po ozdravitvi <spoznali, da je prišla smrt neizbežno in vse prehitro. Odšel je Marijan, dragi mož, ljubeči oče, stric, zet, prijatelj, dober sošed in sovaščan.

Marijan Cokan je bil rojen 13. junija leta 195 kot štirinajsti otrok v številni Slugovi družini v Šmartnem pri Slovenj Gradcu, kjer je bilo sedemanjst otrok. Majhna kmetija in skromni zaslužek sta materi Elizabeti in očetu Francu dajala le skromne možnosti za preživljanje družine. Marjan je bil v Slugovi družini deseti brat. Kot desetemu bratu mu ni bilo treba iti v svet kot je to velevala tradicija v revnih družinah in krajih. Ostal je doma, deležen ljubezni, skrbi in vzgoje svojih starejših bratov in sester. Njegovo rojstvo v tako veliki Slugovi družini pa je bilo povezano z drobcem zgodovine, na katerega je bil Marijan še kako ponosen do zadnjega trenutka. Zelo redki so tisti, ki so imeli to srečo, da so za botra imeli državnika. Marjan jo je imel, ko mu je za botra bil Josip Broz Tito in nepopisno je bilo veselje, ko je med brate in sestre razdelil paket dobrot, ki mu jih je ob največjih praznikih poslal veliki mož naše zgodovine Tito.

Po končani osnovni šoli se je izučil za kleparja in bil nekaj časa zaposlen na Gradbenem podjetju v Slovenj Gradcu. Ker s svojim poklicem ni bil zadovoljen se je izobraževal in postal trgovec. Kot prodajalec se je zaposlil na bencinskem servisu Petrola v Slovenj Gradcu, kjer je leta 1977 napredoval v pomočnika poslovodje in leta 1981 prevzel poslovska dela na bencinskem servisu v Mislinji, kjer so ga mislinjčani vzeli za svojega.

V želji, da si ustvari svojo lastno družinsko ognjišče, se je leta 1973 poročil s svojo življensko sopotnico Jožico in v zakonu sta se jima rodila hčerka Alenka in sin Peter. V mirnem kraju na obrobju vasi sta si na Slugovi zemlji postavila lasten dom, katerega je Marijan ustvarjal in vanj vlagal vso svojo energijo, znanje, inovativnost za prihodnost svoje družine. Veliko skrb je posvečal gojitvi nutrij, zajcev in drugih živali, bil je skrben sadjar in vesten urejevalec okolja.

Že v mladih letih se je Marjan zapisal športu, ljubil je nogomet in bil tudi sam med igralci, kjer je večkrat poskrbel za dober športni rezultat. V prostem času je vedno našel čas za družbeno in politično delo; kot predsednik primestne vaške skupnosti in kot aktivist v premnogih društvih, je kraju Šmartno dal neizbrisani pečat. Aktivno je sodeloval pri napeljavi telefonije in kableske televizije ter pri Martinovih in Krpačevih dnevih, pa pri ureditvi pokopališča, ulične razsvetljave in pri drugih infrastrukturah v kraju. Bil je soustanovitelj Gobarskega društva pa soustanovitelj boksarskega kluba in aktivni sodelavec Kulturnega in Turistično olepševalnega društva in član Prostovoljnega gasilskega društva Šmartno vse od leta 1969. Za svoje vsestransko delo je prejel številna republiška in občinska odlikovanja in priznanja, bil tudi eden tistih, ki se je zavzemal, da bi Šmartno dobilo svojo občino.

Dragi Marijan! Hvala ti za vse. Postavil si spomenik, ki bo ostal za zmeraj v naših srcih in v srcih ljudi, ki so te poznali in te imeli radi.

Franc Jurač

In prišel je dan,
ko so se končale
zadnje upajoče sanje...

ZAHVALA

V nedeljo, 02.02.2003 smo se z bolečino v srcu poslovili od 51-letnega ljubečega moža, dobrega in skrbnega očeta, srčno dobrega brata, svaka, strica, soseda in prijatelja.

Marijana COKANA

iz Šmartna pri Slovenj Gradcu 159 a

Zato se želimo iskreno in iz srca zahvaliti vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, bivšim sodelavcem in znancem, ki so prišli od blizu in daleč, da so se poslednjič poslovili od prerano preminulega Marijana.

Iskrena hvala domačemu Gasilskemu društvu za častno stražo in pogrebno spremstvo, prav tako hvala vsem drugim GD, zastavonošem. Hvala gospodu župniku Francu Rataju za pogrebni obred, ganljiv govor in sveto mašo. Hvala Moškemu pevskemu zboru Šmartno, Ženskemu pevskemu zboru Tenuto Šmartno pri Slovenj Gradcu, in Cerkevemu zboru za odpete žalostinke ter godbeniku za odigrano tišino.

Lepa hvala govorniku Vinku Šmonu za govor v imenu Športnega društva Šmiklavž, Bojanu Cokanu za govor v imenu Slugove družine, bivšemu sodelavcu in prijatelju iz Petrola TOE Celje gospodu Dragu Prtenjaku in gospodu Vinku Vrčkovniku, predsedniku Primestne vaške skupnosti Šmartno za govor.

Hvala zdravstvenemu osebju Splošne bolnišnice Slovenj Gradec za njihov trud. Posebej se iz srca zahvaljujemo dr. Andreji Cokan, ki mu je v času hude bolezni lajšala bolečine, ga bodrila in mu požrtvovalno stala ob strani. Iskrena hvala dr. Tilki Prevolnik in Zdravstvenega doma Mislinja.

Lepa hvala Temnikarjevi in Slugovi družini za nesebično in vsestransko pomoč. Hvala Jožetu in Mariji Temnikar, Menzi Kovač, Jožetu in Mariji Jus ter Karmen Krivec.

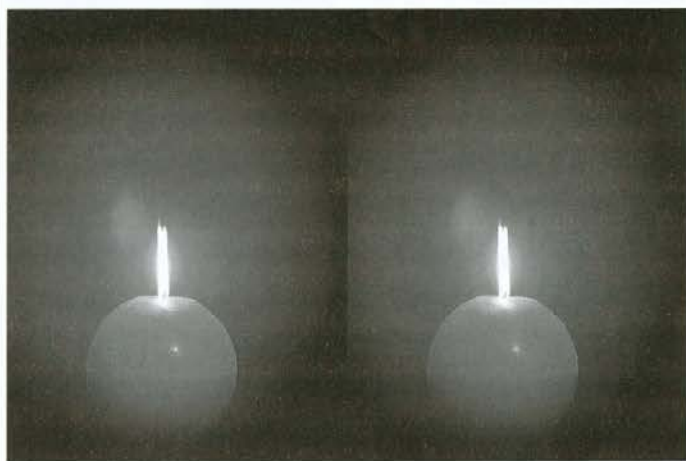
Hvala vsem za besede tolažbe, izrečene ali pisane, podarjen cvet, plamen svečke, za darovane svete maše, za vsakršno pomoč v teh težkih trenutkih, za vsako lepo misel v spomin nanj, vsem iskrena hvala!

Hvala tudi vsem, ki obiskujete njegov grob, prižigate svečke in se ga spominjate skupaj z nami.

V srcih in mislih boš vedno z nami.

Bratje Franc, Jože, Ivan, Ado, Tone, Andrej, Slavko, Boris, Zdravko in sestre Betka, Mojca, Tinca in Štefka z družinami.

Žena Jožica, hči Alenka in sin Peter z Vanjo.

KRALJ MATJAŽ

JANEZ ŠVAB, inž.gozdarstva

Kralj Matjaž je bil pravzaprav ogrsko - hrvaški kralj (1458 - 1490), ki pa je dobrih deset let vladal tudi Slovencem na Kranjskem in Štajerskem. Njegovo uspešno vojskovanje proti Turkom in prislovična pravičnost sta ga pri Slovencih naredila za pravega ljudskega junaka - simbola pravičnosti in hrabrosti. Saj to pa ja vsi vemo, da ni umrl in da le spi pod lepo goro Peco in še najmlajši vedo, da se bo prebudil, ko se mu bo brada devetkrat ovila okrog kamnite mize.

Vsako leto enkrat pa se le prebudi in v spremstvu čudovitih konj in vojščakov si pride v Podpeco pogledat, kaj njegovi podložniki tu gradijo in ali je kaj lepih mladenk, da bi si katero izbral za svojo Alenčico. Letos so bili on in njegovi vojščaki še posebej lepi v novih oblekah, tako da se je potencialnih Alenčic na odru kar trlo.

Že enajst let v Podpeco na Mitnek hodijo ljudje iz vse Slovenije graditi snežne gradove za Kralja Matjaža. Skromnih šest so jih zgradili prvo leto, letos pa kar petinosemdeset (graditelji sploh ni prava beseda, to so kar že pravi umetniki, verjeli ali ne, letos jih je bilo 562).

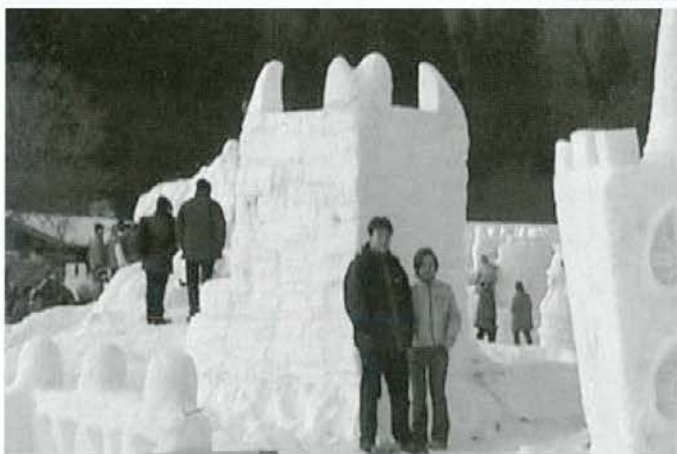
Saj si predstavljate toliko graditeljev, kaj pa kakšnih osem, deset tisoč obiskovalcev, ki so si umetnine prišli ogledat.

Ozka cesta skozi »Heleno«, snega nevajeni vozniki in le našim gasilcem in policistom gre zahvala, da ni prišlo do pravega prometnega »zamaška«.

Prelepi gradovi in ostale domislisce v povezavi s Kraljem Matjažem pa so odvrnile marsikatero grenko na račun ozke ceste, blatnega parkirišča ali za kakšnega lačnega prepočasne postrežbe.

Organizatorji so se pošteno trudili in verjemite mi, da bo naslednje leto še lepši praznik, pa še gradov bo sto.

In za konec za pokušino samo malo stare ljudske pesmi o Kralju Matjažu, ki ga je iz turške ječe rešila mlada Turkinja Margareta. Pesem je nastala kmalu po smrti Matije Korvina (1490). ▲

Tak reče mu Margetica:
»O kaj ti pravim, Kralj Matjaž,
prelepi kraljič ogrskil!
Še danes ti boš živ ostal,
ti jutri Turek bi glavo vzela.«

O kaj ti pravim Kralj Matjaž,
prelepi kraljič ogrskil!
Kaj boš ti meni lona dal,
jaz ti bom turn odpirala,
te iz temne ječe rešila.«

KRAJEVNI PRAZNIK NA SELAH

Avtor teksta in fotografij:
Peter Cesar, inž. gozdarstva

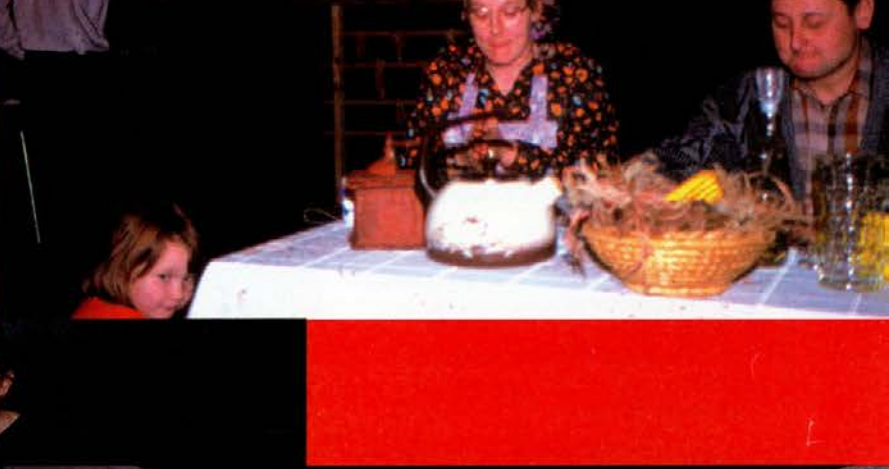
V mesecu januarju so na Selah praznovali svoj praznik. Vodstvo PVS Sele - Vrhe je tako kot že pretekla leta tudi letos pripravilo s pomočjo krajevnih društev in ostalih nastopajočih pester kulturno - zabavni program. Uvodoma se je na prireditvi predstavila domača igralska skupina »Fuč teater«, s prikazom delčka življenja iz starih časov, ko je na Selah še živel in ustvarjal njihov veliki prijatelj in dušni pastir F. Ksaver Meško. Prisotne je v veliki, vendar za številne obiskovalce pretresni dvorani večnamenskega doma na Selah pozdravil predsednik PVS Sele - Vrhe Tone Bošnik. Med povabljenimi je bil tudi župan MO Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar, ki je v svojem pozdravnem nagovoru izrekel kar nekaj vzpodbudnih in pohvalnih besed o življenju in delu krajanov Sel in Vrh. V nadaljevanju so se na prireditvi predstavili MPZ Ksaver Meško, Škrati z Zagmajškovega vrha, Koroški oktet z Raven, glasbena skupina Valdu iz Pameč, kvartet trobil ter otroci osnovne šole Sele. Po končanem uradnem delu so se nastopajoči in obiskovalci zadržali v prijateljskem razgovoru. Ob pogostitvi z domačimi dobrotami, ki so jih pripravile gospodinje na tamkajšnjih kmetijah, so tudi zapeli. Uspela prireditve in številni zadovoljni obiskovalci so še en dokaz, da se z veliko dobre volje in zagnanosti lahko organizira med domačini odmevna in dobro sprejeta prireditve. Nastopajočim in organizatorjem prireditve je lahko v veselje, da njihov trud in porabljeni prosti čas nista zaman, temveč veliko prispevata k pestremu družabnemu življenju v kraju.

**ŽUPAN
MO SLOVENJ GRADEC
MED DOMAČIMI PEVCI**

FUČ TEATER

**KRAJEVNI PRAZNIK
PRIMESTNE VAŠKE SKUPNOSTI SELE - VRHI**

NAJMLAJŠI MED NASTOPOM

POGLED Z ODRA

**ŠKRATI
Z ZAGMAJŠKOVEGA VRHA**

VIHARNIK

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

Vorančev trg 1
2380 Slovenj Gradec
Telefon, nc: 88 43 332
Faks: 88 42 684
E-mail: viharnik@gg-sg.si

T R G O V I N A

LES

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd...
Oglasite se pri nas.

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibuh 1
Telefon 02/88 21 620, faks 02/88 42 684
RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 02/88 71 423, faks 02/88 71 239

ZELO UGODEN NAKUP MOTORNIH ŽAG

ARTIKEL MESECA MARCA

olja Husqarna • 1 liter za 50 litrov mešanice • cena 1.230 SIT

NA SNEGU

VIHARNIK